

**”Ei ne kasvattajien kädet ja sylit siitä lisääny”
Varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä
ryhmäkoon vaikutuksista varhaiskasvatustyöhön
Sini Mäkäraänen**

Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma
Syyslukukausi 2019
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Mäkäräinen, Sini. 2019. "Ei ne kasvattajien kädet ja sylit siitä lisäännny" Varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä ryhmäkoon vaikutuksista varhaiskasvatustyöhön. Varhaiskasvatuksen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos.

Laki lasten päivähoidosta muuttui Varhaiskasvatuslaiksi 1.8.2015. Lain uudistuksessa säädettiin lapsiryhmän enimmäiskoko vastaamaan korkeintaan kolmea hoito- ja kasvatustehtävässä olevaa henkilöä. Lisäksi 1.8.2016 muutettiin myös lapsi-aikuinen suhdelukua, joka mahdollisti kunnille suhdeluvun kasvattamisen entisestä seitsemästä lapsesta kahdeksaan lapseen yhtä kasvattajaa kohden. Muutoksen myötä lapsiryhmässä voi entisen 21 lapsen sijaan olla 24 lasta.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan ryhmäkokoja ja suhdelukua varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkökulmasta. Tarkoituksena on selvittää, miten ryhmäkoon nähdään vaikuttavan varhaiskasvatustyön arkeen, toteuttamiseen, lapsiin sekä työhyvinvointiin. Tutkimuksen aineisto on kerätty verkkokyselyn avulla, jota jaettiin varhaiskasvatuksen ammattilaisten yleisille keskustelufoorumeille. Vastauksia lomakkeeseen kertyi yhteensä 41, ja vastaajat olivat sekä opettajia, hoitajia että päiväkodinjohtajia. Aineiston analyysi toteutettiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Analyysiä ohjasi myös kyselylomakkeen muodostamisessa hyödynnetty aiempi teoretieto. Analyysin aikana aineistosta poimittiin toistuvat teemat ja niiden asiasisältö.

Vastauksissa huoli keskittyi etenkin lapsiin ja siihen, miten suuret ryhmät vaikuttavat lapsiin yksilötasolla. Suurten ryhmien koettiin eriarvoistavan lapsia, pienemmät sekä hiljaisemmat jäivät taka-alalle, ja lapset oirehtivat herkemmin. Suunnittelutyön merkitys korostui, mutta samalla sen keskiössä koettiin olevan perushoito sekä arjen ja turvallisuuden takaaminen. Varhaiskasvatustyössä koettiin kuormittavuutta, riittämättömyyden tunteita sekä uupumusta työhön.

Asiasanat: varhaiskasvatus, ryhmäkoko, suhdeluku, varhaiskasvatuslaki, työhyvinvointi

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	2
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO	5
1 VARHAISKASVATUKSEN RYHMÄKOKO JA SIITÄ KÄYTY KESKUSTELU 7	
2 RYHMÄN MERKITYS LAPSELLE	11
3 LAATU JA VARHAISKASVATUS.....	17
4 VARHAISKASVATAJAN TYÖHYVINVOINTI.....	23
4.1 TYÖHYVINVOINTI KÄSITTEENÄ	23
4.2 TYÖHYVINVOINTI VARHAISKASVATUKSESSA	25
5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	30
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	31
6.1 AINEISTONKERUU JA OSALLISTUJAT	31
6.2 AINEISTON ANALYYSI	32
6.3 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	35
7 TULOKSET	39
7.1 MILLAISENA SUHDELUKU JA RYHMÄKOKO NÄYTTÄYTYVÄT VASTAUSTEN PERUSTEELLA?.....	39
7.1 MITEN VARHAISKASVATAJAT KATSOVAT RYHMÄKOON VAIKUTTAVAN LAPSIIN? 44	
7.2 MITEN RYHMÄKOON KATSOTAAN VAIKUTTAVAN VARHAISKASVATUSTYÖN TOTEUTTAMISEEN?	46
7.3 MITEN KASVATAJAT KUVAAVAT RYHMÄKOON VAIKUTUKSIA OMAAN TYÖHYVINVOINTIINSA?.....	49
8 POHDINTA.....	53
LÄHTEET.....	60
LIITTEET	74
LIITE 1. SAATEKIRJE	74
LIITE 2. "RYHMÄKOON MERKITYS VARHAISKASVATUKSESSA " -KYSYMYSLOMAKE (GOOGLE FORMS)	75

1 JOHDANTO

Laki lasten päivähoidosta koki suuria muutoksia 1.8.2015, kun sen nimike muutettiin Varhaiskasvatuslaiksi ja sen sisältöä alettiin uudistaa asteittain. Uutena säädöksenä laissa säädetään lapsiryhmien enimmäiskoosta. Laissa määritellään, että yhdessä päiväkodin lapsiryhmässä saa olla yhtä aikaa enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävässä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia. (Finlex 580/2015; Finlex 540/2018.) Varhaiskasvatuslain sekä -asetuksen lisämuutokset astuivat voimaan 1.8.2016 ja muutokset koskivat lapsi-aikuinen suhdelukua, jota kasvatettiin entisestä seitsemästä lapsesta kahdeksaan lapseen yhtä hoito- ja kasvatustehtävässä olevaa aikuista kohden. Lisäys koski vain yli 3-vuotiaiden ryhmäkokoja ja pienempien suhdeluku pysyi ennallaan. Muutoksen myötä yli 3-vuotiaiden lapsiryhmässä voi olla entisen 21 lapsen sijaan 24 lasta. Lisäksi alle 5 tuntia varhaiskasvatusta tarvitsevia lapsia voi yhtä kasvattajaa kohden olla 13. (OKM, 2015a; 2015b.)

Varhaiskasvatuslaki on velvoittava ja lapsimäärän lapsiryhmissä tulee pysyä määritellyssä kolmessa kasvattajassa. Kuitenkin suhdeluvun kasvattamisen suhteen päätäntävalta jätettiin kunnille. Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksen mukaan ryhmäkoon suhdeluvun kasvattaminen olisi mahdollistanut kunnille suuria säästöjä vuositasolla. Vaikka säästöt olisivat olleet kuntatasolla suuret, kaikki kunnat eivät tarttuneet mahdollisuuteensa kasvattaa varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja. Näissä kunnissa päätöstä perusteltiin varhaiskasvatuksen laadun takaamisena, kun ryhmäkoot säilyivät entisellään. (OKM, 2015c.)

Yle uutisoi vuoden 2018 alussa siitä, kuinka tutkijat ovat huolissaan varhaiskasvatuksen ryhmäkoosta. Tutkija ja dosentti Anna-Maija Puroila oli teetättänyt kyselytutkimuksen koskien ryhmäkokoja ja sen tuloksia kuvailtiin huolestuttavina (Puroila & Kinnunen, 2017). Varhaiskasvatuksen henkilökunta kertoi suhdelukujen ylittyvän jopa päivittäin henkilökunnan työvuorojen ja

poissaolojen seurauksena. Laadukkaan varhaiskasvatuksen takaajiksi määriteltiin sen ammattitaitoinen henkilöstö, mutta henkilöstön riittävydestä todettiin olevan pulaa. (Luokkola, 2018.) Lisäksi huolestuttavaa tietoa varhaiskasvatuksen tilanteesta uutisoitiin alkuvuonna 2019, kun pääkaupunkiseudun päiväkodeissa todettiin merkittäviä puutteita niin henkilöstössä, kuin tiloissakin (esim. Vuolteenaho, 2019; Siirilä & Kaakkinen, 2019; Kosonen, 2019).

Tämä tutkimusaihe valikoitui omien kokemusten, mielenkiinnon sekä ajankohtaisen uutisoinnin kautta. Lakimuutokset ja niiden sisältö lisäsivät keskustelua varhaiskasvatuksen kentällä koskien varhaiskasvatuksen henkilöstöä, laatua sekä ryhmäkokoja sekä varhaiskasvatuksen tilannetta kaiken kaikkiaan. Uuden lain myötä varhaiskasvatuksen laatua pyritään korostamaan ja siihen panostetaan lisäämällä pedagogista osaamista opettajien määrää lisäämällä ryhmissä vuoteen 2030 mennessä. Li Anderson on ilmaissut huolensa siitä, ettei laatua varhaiskasvatuksessa voida taata pedagogisesta osaamisesta huolimatta, jos ryhmäkoko on liian suuri. (Andersson, 2018.) Korjaantuisiko tämä suuremmalla määrällä ammattitaitoista henkilöstöä? Toisaalta varhaiskasvatuksen opettajana minulla on tullut kokemus, että ammattilaisten mielipiteet ryhmäkoosta myös vaihtelevat laidastalaitaan. Millainen merkitys ryhmäkoolla siis nähdään lopulta olevan varhaiskasvatustyön toteuttamiseen? Tämän kysymyksen johdantelemana, tarkestelen varhaiskasvattajien ajatuksia ryhmäkoon vaikutuksista eri työn osa-alueisiin. Tutkimukseen osallistuneiden varhaiskasvattajien vastauksissa ryhmäkoon vaikutuksissa keskeisimmiksi teemoiksi nousivat ryhmäkoon vaikutus lapsen yksilötasolla (oirehdinta, eriarvoisuus), työn entistä tarkempi organisointi, mutta samalla lisääntynyt työmäärä sekä työhyvinvointiin vaikuttavat tekijät (työn kuormittavuus, työmäärä, kiire).

1 VARHAISKASVATUKSEN RYHMÄKOKO JA SIITÄ KÄYTY KESKUSTELU

Ensimmäinen päivähoitolaki – joka sellaisenaan oli käytössä kymmeniä vuosia – ei rajannut päivähoidon ryhmäkokoja ja henkilöstön kelpoisuusvaatimuksetkin olivat Mahkosen (2012) mukaan kohtuullisen ympäripyöreät. Vasta vuonna 1992 lakiin määriteltiin lapsiryhmän koosta tarkemmin, kun siihen kirjattiin kasvattajan sekä lasten välisestä suhdeluvusta. Tätä ennen määrittely ryhmän enimmäiskoosta perustui 1970 ja 1980 -luvuilla tehtyihin linjauksiin ja ennen vuotta 1992, ryhmässä saattoi olla jopa 25 lasta yhtä kasvattajaa kohden. (Alila & Kinon, 2014; Onnismaa, 2010a.) Samana vuonna, kun suhdeluvusta määriteltiin tarkemmin, luovuttiin kuitenkin lapsiryhmän enimmäiskoon määrittelystä. Enimmäiskoosta luopumalla pyrittiin lisäämään päiväkotitoiminnan joustavuutta ja tuottavuutta. Kun lapsiryhmille ei oltu määritelty enimmäiskokoja voitiin lasten määrää ryhmissä muuttaa tilanteiden, tilojen ja lapsimassan mukaan, kunhan vain lapsi-aikuinen –suhdeluku toteutuisi. Ryhmän kasvattajien määrää lisäämällä, saatiin kasvatettua lapsiryhmän kokoa. Tavoitteena oli hyödyntää mahdollisimman hyvin päivähoidon voimavaroja ja ehkäistä vajaatäyttöä. (Kantelu 1147/4/02, 2004; Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö, 2006; Siitonen, 2011.)

Uuden varhaiskasvatuslain ensimmäisessä vaiheessa vuonna 2015 (Finlex 19.1.1973/36; Finlex 540/2018) ei myöskään määritelty varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja vaan laissa kirjattiin, että henkilöstöä tulee olla lapsiin suhteutettuna riittävä määrä. Lopulta vuoden 2016 lakiuudistuksessa varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja rajattiin siten, että ryhmässä saa olla lapsia enintään kolmen kasvatusvastuullisen aikuisen verran. Tarkempi määrittely

lasten määrästä tulee valtioneuvoston laatimasta asetuksesta koskien suhdelukua (Finlex 753/2018). Aiemman seitsemän lapsen sijaan, uuden suhdelukumääritelmän mukaan lapsia saisi olla kahdeksan yhtä kasvattajaa kohden (Finlex 753/2018). Lisäksi alle viisi tuntia varhaiskasvatusta päivässä tarvitsevien lasten kohdalla suhdeluku säilyi entisellään (13:1) ja alle 3-vuotiaiden mitoitus (4:1) säilyi myös ennallaan.

Varhaiskasvatuksen suhdeluvun kasvattaminen on ollut kunnille vapaaehtoista. Vapaaehtoisuuteen perustuva suhdeluvun kasvattaminen on herättänyt huolta siitä, miten kuntakohtaiset valtuudet tehdä omat kasvatuspoliittiset ratkaisunsa koskien varhaiskasvatuspalveluita ja niiden toteuttamista, asettaa varhaiskasvatuspalvelut ja näin ollen myös lapset kuntien välillä eriarvoiseen asemaan. (Puroila, Kinnunen & Keränen, 2017; Andersson, 2018.)

Varhaiskasvatuksen lakimuutokset koskien ryhmäkokoja ovat herättäneet keskustelua asiantuntijoiden sekä varhaiskasvattajien keskuudessa. Kritiikki on kohdistunut ryhmäkoon määritelmiin, suhdelukuun sekä lain monitulkinnaisuuteen. Puroila, Kinnunen & Keränen (2017) viittaavat lain epäjohdonmukaisuuteen juuri ryhmäkoon määritelmien vuoksi. Ensin lasten enimmäismäärää rajattiin kolmelle kasvattajalle tarkoituksena pienentää lapsiryhmiä, mutta sitten suhdelukua kasvatettiin ja näin lasten määrää ryhmissä kuitenkin lisättiin. (Puroila, Kinnunen & Keränen, 2017.)

Opettajien ammattijärjestö OAJ (28.2.2019) on myös esittänyt huolensa suhdelukua koskevien säännösten tulkinnanvaraisuudesta. Suhdelukujen monitulkinnaisuus perustuu päivähoitoasetuksessa olevaan tilapäisyysmomenttiin. Suhdeluvusta ja näin ollen määritellystä ryhmäkoosta voidaan tilapäisesti poiketa äkillisissä ja ennakoimattomissa tilanteissa. Ongelmaksi kuitenkin muodostuu se, että tilapäisyyttä ja sen kestoa ei laissa eikä asetuksessa määritellä tarkemmin. Näin ollen tilapäisestä poikkeamasta voi tulla pysyvä poikkeama ja suhdeluvun ylityksiä tapahtuu jatkuvasti. (OAJ 28.2.2019; Finlex, 239/1973; Mahkonen, 2012; Kantelu 1147/4/02, 2004; Kantelu 1787/4/06, 2008.) Hännisen (2017) tutkimuksessa on tullut ilmi, että varhaiskasvatuksessa

suhdeluvut ylittyvät usein ja arki rakentuu yhä voimakkaammin perushoitotilanteiden varaan, eikä suunniteltua työtä ei voida toteuttaa kunnolla. Ylitykset tapahtuvat useimmiten henkilökunnan työvuorollisista syistä, kuten aamu- ja iltapäivisin tai äkillisten poissaolojen seurauksena (Luokkola, 2018). Saman huolen jakaa myös OAJ (28.2.2019), sillä jatkuvat suhdeluvun ylitykset heikentävät opettajien mahdollisuutta toteuttaa sellaista laadukasta varhaiskasvatusta, johon heidät on koulutettu. Arjen rikkonaisuus ja suunnitelmallisuus eivät vaikuta vain opettajan työhön, vaan voivat vaarantaa myös lapsen hyvinvoinnin, kasvun sekä kehityksen (Määttä & Rantala, 2016).

Opettajien ammattijärjestö ehdottaa, että suhdelukujen osalta päivitystä kaipaasi myös osa-aikaisten (alle 5h) lasten huomiointi, sillä heidät tulisi laskea täysinä paikkoina mukaan lapsiryhmään. Nykyisellään alle viisi tuntia varhaiskasvatusta tarvitseva lapsi lasketaan ikään kuin ”puolikkaana”, eli yhdelle paikalle mahtuisi kaksi osa-aikaista lasta, vaikka lapset olisivatkin paikalla samaan aikaan. Lisäksi OAJ ehdottaa, että suhdelukuja ja niiden toteutumista tulisi tarkastella ryhmä- ei päiväkotikohtaisesti. Näin saataisiin todenmukaisempi kuva siitä, millainen lapsiryhmän tilanne oikeasti on. (OAJ, 28.2.2019.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM, 2015b) on puoltanut varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen kasvattamista tehokkuuden näkökulmasta. Suhdelukua kasvattamalla kuntien varhaiskasvatuksen toteuttaminen tehostuisi, mutta samalla myös lasten vuorovaikutussuhteiden määrä lisääntyisi ja sosiaalisten taitojen kehittyminen saisi positiivista tukea. Samaisessa esityksessä Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa kuitenkin, että suuremmalla lapsiryhmällä *saattaisi* olla vaikutuksia myös lapsen kognitiiviseen, sosiaaliseen ja emotionaaliseen kehittymiseen, sekä myöhempään koulumenestykseen. Lisäksi suurempien ryhmien todettiin luultavasti lisäävän kasvattajien työtaakkaa, heikentävän mahdollisuuksia lapsen yksilölliselle kohtaamiselle, havainnoimiselle sekä kehityksen ja oppimisen tukemiselle. (OKM, 2015b.) Jauhiainen ja Eskola (1994) näkevät liiallisten vuorovaikutussuhteiden määrän heikentävän vuorovaikutussuhteiden positiivisia vaikutuksia. Suuremmissa

ryhmissä heidän mukaansa piilee se riski, että ryhmän dynamiikka sekä yhteisöllisyys kärsivät. (Jauhiainen & Eskola, 1994; Pennington, 2005.)

Sivistysvaliokunta (2014) on myös tuonut esille huoltansa varhaiskasvatuksen suurista ryhmistä sekä siitä, millaiset vaikutukset niillä on lapsen yksilötasolla. Samaa huolta on tullut esiin myös varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmilta Opetus- ja kulttuuriministeriölle tehdyssä selvityksessä. Vanhempien huoli kohdistuu siihen, ettei lapsiryhmissä pystytä huomioimaan lapsia yksilöllisestä ja lapset joutuvat useiden rasisitekkijöiden alaisiksi. Vanhemmat ovat tuoneet esille myös huolensa varhaiskasvatuksen laadusta ja turvallisuudesta, aikuisten määrän ollessa pieni suhteessa lapsiin. Vanhempien lisäksi huoli varhaiskasvatuksen laadusta sekä lasten turvallisuudesta on myös varhaiskasvattajilla. (Alila & Eskelinen, 2014; Sivistysvaliokunta, 2014; Läärä & Keskinen, 1993; Hänninen, 2017; Puroila & Kinnunen, 2017.)

2 RYHMÄN MERKITYS LAPSELLE

Varhaiskasvatuksen lapsiryhmä on lapsen oma yhteisö. Se voidaan nähdä lapsen kasvun ja kehityksen voimavarana, mutta myös kehitystä horjuttavana tekijänä. Yhteisönsä kautta lapset rakentavat omaa identiteettiään, omaksuvat vertaisryhmän keskeisiä periaatteita ja opettelevat sosiaalisia taitoja. Parhaimmillaan lapsi saa ryhmässä yhteisöllisuuden sekä yhteenkuuluvuuden kokemuksia ja pääsee opettelemaan tärkeitä tulevaisuudessa tarvittavia taitoja. (Koivula, 2010; Kalliala, 2012.)

Yhteisöjen sosiokulttuurisen näkökulman mukaan, ihmisen kehitys ja oppiminen tapahtuvat läpi elämän erilaisten yhteisöjen kautta. Yhteisössä yksilö saa yhteenkuuluvuuden tunteita, mutta tunteen syntymiseen ei riitä pelkkä yhteisön läsnäolo. Yhteenkuuluvuudentunnetta voidaan pitää merkittävänä tekijänä lapsen oppimisen, sosiaalisen oppimisen ja yhteistoiminnan kehityksen kannalta. (Koivula, 2010.) Koivula (2010) esittää väitöskirjassaan lasten yhteisöllisyydestä ja yhteisöllisestä oppimisesta päiväkodin kontekstissa, että lasten yhteenkuuluvuuden tunne näyttäytyy esimerkiksi tunteiden ja empatian osoituksina, sekä kiintymyksenä toisiin lapsiin ja ryhmän toimintaan. Yhteenkuuluvuuden tunnetta voidaan pitää merkittävänä tekijänä lapsen oppimisen, sosiaalisen oppimisen sekä yhteistoiminnallisen kehityksen kannalta. (Koivula, 2010.)

Varhaiskasvatuksen sujuvan toiminnan perustana pidetään usein pienryhmätoimintaa. Pienryhmäksi määritellään yleensä noin viiden lapsen ryhmä ja ryhmän muodostaminen voi olla satunnaista tai pedagogisesti perusteltua. Perustellussa pienryhmässä ryhmän muodostumisen syynä voivat olla esimerkiksi toiminnan sisältö sekä lapsen oppimisen sekä tuen tarpeet. (Keltikangas-Järvinen, 2009; Wasik, 2008.) Karlsson ja Riihelä (2004) tuovat esille pienryhmän hyödyt, sillä ryhmän ollessa heterogeenisempi on

yhteistoiminnallisuus ja vertaisoppiminen usein hedelmällisempää, kuin homogeenisessä lapsiryhmässä. Pienryhmän uskotaankin vastaavan paremmin esimerkiksi lapsen oppimisen pulmiin esimerkiksi vertaisoppimisen sekä mallintamisen kautta (Kivijärvi & Ahlqvist, 2005). Lisäksi pienryhmä mahdollistaa lapsille paremman pohjan olla vuorovaikutuksessa keskenään, tutustua toisiinsa sekä sitoutua ja osallistua toimintaan (Jauhiainen & Eskola, 1994). Pienryhmässä myös kasvattajalla on mahdollisuus kohdentaa tukensa paremmin lapsille yksilöllisesti, jolloin lapsen osallisuuskin voi toteutua suurempaa ryhmää paremmin. (Shaw, 1981; Wasik, 2008.)

Pienryhmässä myös lapsen yksilöllisyys pääsee paremmin esille, sillä lapsi saa pienessä ryhmässä enemmän aikaa ja tilaa omien ajatustensa esittämiseksi. Lisäksi pienryhmätoiminnassa kasvattajalla on parempi mahdollisuus havainnoida lapsia tarkemmin ja saada näin arvokasta tietoa opetuksen suunnitteluun ja lasten kehityksen seurantaan. (Karlsson, 2005; Laattala & Raitala, 1998; Wasik 2008.)

Pienemmässä ryhmässä, lapset ovat keskenään henkilökohtaisemmassa vuorovaikutuksessa ja pystyvät näin tutustumaan toisiinsa perusteellisemmin ja nopeammin. (Jauhiainen & Eskola, 1994; Rasku-Puttonen, 2006.) Lapselle vertaisryhmään kuulumisen on arvokasta, sillä ryhmässä lapsi saa kasvulleen ja oppimiselleen kaipaamaansa vertaistukea sekä yhteenkuuluvuuden kokemuksia. Vertaisryhmässä tapahtuu sosiaalista vertailua ja kanssakäymistä, joka rakentaa lapsen minäkuva, sekä käsitystä itsestään toimijana. (Salmivalli, 2005.)

Koivula (2010) on väitöskirjassaan lasten yhteisöllisyydestä ja yhteisöllisestä oppimisesta päiväkodissa jaotellut yhteisöllisyyden ilmenemisen neljään osaan: jäsenyys, vaikuttaminen, tarpeiden tyydyttäminen ja jaettu emotionaalinen yhteys. Jäsenyyteen kuuluvat oman aseman löytäminen ryhmässä, yhteiseen toimintaan osallistuminen, me-muotoinen puhe sekä ystävyysuhteet. Yhteisöllisyys itsessään on ihmisen kokemukseen perustuva tunne ja siitä syystä jokaisen lapsen tulisi saada lapsuudessaan myönteisiä

yhteisöllisyyden kokemuksia, jotta aikuisuudessa yhteisöllisyys koettaisiin voimaannuttavana asiana, johon halutaan panostaa. (Koivula, 2010.)

Lapsia tulisi suojella liiallisilta vuorovaikutussuhteiden määriltä, sillä kun vuorovaikutussuhteiden määrä kasvaa myös niiden laatu muuttuu. Ryhmien yhteistoiminnallisuuden ja samalla ryhmän jäsenten tyytyväisyyden on todettu laskevan vuorovaikutussuhteiden lisääntymisen myötä. Suuressa ryhmässä yksilöiden välinen, henkilökohtainen vuorovaikutus ja vuorovaikutussuhteiden luominen voi olla haastavaa. Tämän vuoksi suuret ryhmät jakautuvat usein herkästi pienempiin osiin, mikäli ryhmän jäsenet eivät pysty luontevaan, henkilökohtaiseen vuorovaikutukseen toistensa kanssa. (Jauhiainen & Eskola, 1994; Pennington, 2005.)

Kiintymyssuhteet ovat keskeinen osa lapsen sosiaalisten taitojen kehittymistä. Toimivien kiintymyssuhdekokemusten kautta, lapsi rakentaa luottamustaan ihmisiin ja kehittää sosiaalisia taitojaan. Varhaisvuosien kiintymyssuhteiden suoranaisten vaikutus lapsen tulevaisuuteen ei ole selkeä, mutta turvalliset kiintymyssuhteet antavat pohjan lapsen tasapainoiselle kehitykselle. Varhaisvuosien merkitystä lapsen tasapainoiseen kehitykseen ei näin ollen tulisi vähätellä. (Hujala, 1992; Heckman, 2011; Heckman, Pinto & Savelyev, 2013.) Turvattomuuden ja yhteenkuulumattomuuden tunteet voivat laukaista lapsella stressireaktion, joka ei mene ohi samalla tavalla, kuin aikuisella. Huonot kokemukset ohjaavat lapsen aivoja toimimaan eri tavalla, eli olemaan jatkuvassa hälytysvalmiudessa vastaavia tilanteita kohtaan. Esimerkiksi huonot yhteisöllisyyden kokemukset voivat vaikuttaa siihen, että lapsi ei tulevaisuudessa osaa nähdä yhteisöllisyyttä arvokkaana asiana. Negatiiviset kokemukset heijastuvat myös lapsen käsitykseen itsestä sekä muista ihmisistä. (Keltikangas-Järvinen, 2012.)

Toimivat vertaisryhmät ja yhteisöllisyyden positiiviset kokemukset tukevat lapsen sosioemotionaalisten taitojen kehittymistä. Sosioemotionaaliset taidot ovat yhteydessä lapsen omien, sekä toisten lasten tunteiden tulkitsemiseen, tunteiden säätelyyn sekä vuorovaikutustaitoihin. Lapsen heikkojen sosioemotionaalisten taitojen on todettu tuovan haasteita lapsen

vuorovaikutussuhteiden luomiseen, sekä heikentävän lapsen oppimista ja kehitystä. (Takala, 2014.) Ryhmän ollessa toimiva ja turvallinen, sekä ilmapiiriltään luotettava, lapsi kykenee hyödyntämään potentiaalinsa oppimiseen ja vuorovaikutustilanteisiin paremmin. (Vuorisalo & Eerola-Pennanen, 2017.)

Varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja koskevissa keskusteluissa on tullut usein esille huoli ryhmäkoon vaikutuksesta lapseen. Sivistysvaliokunta (2014) on esittänyt huolensa suurista ryhmistä ja siitä, millaiset vaikutukset niillä on lapseen yksilötasolla. Valiokunta on huolissaan lasten altistumisesta melulle, stressille, väsymykselle sekä suurelle määrälle vuorovaikutustilanteita. Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM, 2015b) puolestaan näkee suurempien ryhmien lisääntyvä vuorovaikutussuhteet positiivisena tekijänä lapsen sosiaalisten taitojen kehittymisen kannalta. Jauhiainen ja Eskola (1994) näkevät taas liiallisten vuorovaikutussuhteiden määrän heikentävän vuorovaikutussuhteiden laatua ja näin niiden positiivisia vaikutuksia lapsen sosiaalisiin taitoihin. Suuremmissa ryhmissä piilee se riski, että ryhmän dynamiikka ja yhteisöllisyys kärsivät. (Jauhiainen & Eskola, 1994; Pennington, 2005.)

Keltikangas-Järvinen (2009) on huolissaan myös isojen ryhmien aiheuttamasta melusta, suuresta virikkeiden ja kontaktien määrästä sekä näiden aiheuttamasta stressistä. Hän suosittelisi varhaiskasvatuksen ryhmäkooksiksi alle 3-vuotiailla 5 lasta ja 3-6 -vuotiailla korkeintaan 10 lasta (Keltikangas-Järvinen, 2009). Lasten stressitason on osoitettu olevan alhaisempi, mikäli lapsiryhmän koko on alle 15 lasta. Kun ryhmäkoko on kasvanut, myös lasten stressitaso on noussut. Stressaavissakin tilanteissa lasten on kuitenkin todettu olevan rennompia, mikäli heillä on lähellään tuttu ja turvallinen kasvattaja. Kuitenkin, suuri kasvattajien määrä suhteessa lapseen saattaa vastavuoroisesti hankaloittaa lapsen kiintymyssuhteiden muotostumista. (Mäkelä & Sajaniemi, 2013.) Keltikangas-Järvinen (2012) korostaakin omahoitajuutta sekä kiintymyssuhteen turvaamista. Kiintymyssuhteen puutteet sekä turvattomuus heijastuvat lapsen sosiaalisten taitojen kehittymiseen sekä luottamukseen muita ihmisiä kohtaan.

Suhonen (2009) on esittänyt, ettei suhdeluvun tai lapsiryhmän koolla lasten vuorovaikutussuhteiden laatuun ole merkittävää näyttöä. On todettu, että lapsen ja aikuisen välistä suhdelukua ei voida pitää täysin määrittävänä tekijänä esimerkiksi lapsen päivähoitoon sopeutumisessa, mutta pienemmässä ryhmässä lapsen on helpompi sitoutua toimintaan. (Suhonen 2009.) Keltikangas-Järvinen (2012) kuitenkin nostaa esille tällaisen laatukeskustelun ongelmalähtöisyyden. Kriteerinä laadulle ja vaikuttavuudelle on usein pidetty sitä, ettei lapsille ole osoitettu koituvan suoranaista haittaa. Keltikangas-Järvinen (2012) korostaa kuitenkin, että olosuhteiden tulee olla sietämättömät, ennen kuin *kaikki* lapset oirehtisivat. Siksi hän korostaakin, että on tärkeä puhua riskeistä ja nähdä vaikutusten kauaskantoisuus sekä yksilön omat ominaisuudet. Vaikka useimmat lapset eivät oirehtisi selkeästi mitenkään, toisten kehitys voi vaarantua merkittävästi. Ennakkovaikutuksia ei voida suorilta käsin sanoa, usein vaikutukset nähdään sitten kun on liian myöhäistä. Jos olosuhteet aiheuttavat yhdelle lapselle oireita, eivät ne voi tukea myöskään muiden lasten kehitystä parhaalla tavalla. Usein kuitenkin, jos jostain asiasta ei voida osoittaa suoraan olevan lapselle haittaa, sitä ei pidetä merkityksellisenä. (Keltikangas-Järvinen, 2012.)

Lapsi muistaa asioita sen mukaan, miten tärkeitä ne ovat hänelle olleet ja muisti sekä oppiminen ovat suoraan sidoksissa lapsen emotionaaliseen kehitykseen. Pelko ja turvattomuus laskevat lapsen kykyä oppia ja ovat näin sidoksissa myös lapsen emotionaaliseen kehitykseen. (Keltikangas-Järvinen 2012.) Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt suurten ryhmien haasteeksi lapsen yksilöllisen kohtaamisen, havainnoimisen sekä lapsen kehityksen ja oppimisen tukemisen. Lisäksi ministeriö toteaa, että suuremmalla ryhmällä saattaa olla vaikutuksia lapsen kognitiiviseen, sosiaaliseen ja emotionaaliseen kehittymiseen sekä myöhempään koulumenestykseen. (OKM, 2015b.) Keltikangas-Järvinen (2012) korostaakin varhaisvuosia koskevien ratkaisujen merkitystä lapsen tulevaisuuden kannalta. Varhaisvuosien ratkaisuilla voi olla merkitystä esimerkiksi siihen, kuinka paljon lapsi tulee tarvitsemaan

erityisopetusta, koulupsykologin palveluja tai masennuksen sekä syrjäytymisen hoitoa myöhemmin.

Gilbert (1995) on tutkinut opetuksen laatua suhteessa luokkakokoihin. Tutkimus ei suoranaisesti liity varhaiskasvatukseen, mutta suunta on sama kuin Kallialan (2008) havainnoissa. Ryhmäkoolla ei nähty olevan suoranaista merkitystä lasten oppimiseen tai opetuksen laatuun. Isoin merkitys nähtiin olevan sillä, mitä luokassa tapahtuu, millainen opettajan rooli on ja millaisia opetus- sekä hallintamenetelmiä opettaja käyttää. Pienemmässä luokkakoossa mahdollistui kuitenkin aktiivisempi kontakti lapsiin yksilöinä. Gilbertin (1995) mukaan, pientä ryhmää ei automaattisesti voida pitää parempana oppimispohjana. Pienemmässä luokassa oppilaat olivat sitoutuneempia ja motivoituneempia, mutta erot olivat suhteellisen pieniä. Myös Kalliala (2008) on painottanut, että isoin vaikuttava tekijä ovat ammattitaitoiset ja motivoituneet kasvattajat, jotka ovat valmiita käyttämään tietonsa ja taitonsa lasten oppimisen hyväksi. (Gilbert, 1995; Kalliala, 2008.)

3 LAATU JA VARHAISKASVATUS

Laadun määreet ovat sidoksissa sosiaalisen kontekstiin, sekä kanssakäymiseen, ja sen määritelmät muuttuvat kontekstin sekä ajan mukaan. (Nummenmaa, 2004; Woodhead, 1998.) Nummenmaan (2004) mukaan laadun määritelmän kriteerit ovat yhteydessä siihen, mitä asioita milloinkin pidetään tärkeinä ja mihin toiminnalla pyritään. Laadun *arviointia* tulisi kuitenkin lähestyä sekä objektiivisen että subjektiivisen lähestymistavan kautta.

Objektiivisessä paradigmassa laadun määrittelevät tutkijat ja asiantuntijat. Objektiivinen paradigma määrittelee laadun määreen validiksi riippumatta sen kontekstista, eikä määrittely ei anna sijaa laadun monille eri ulottuvuuksille konteksteille tai tulkinnalle. (Hujala & Fonsén, 2012; Parrila, 2004.) Subjektiivinen laadun paradigma määrittelee laadun dynaamiseksi, sosiaalseksi ja kulttuuriseksi ilmiöksi, joka rakentuu vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Näkökulman mukaan laatu ei ole koskaan selkeästi sidoksissa mihinkään pysyvään, vaan se muovautuu yksilön arvojen ja odotusten mukaan. Näkökulma pyrkii hyväksymään laadun määritelmän vaihtelevuuden ja monimuotoisuuden. (Dahlberg, Moss & Pence, 1999; Alila, 2013.) Parrila (2004) korostaa, ettei objektiivista ja subjektiivista laadun paradigmaa tulisi erottaa toisistaan vaan ne tulisi nähdä toisiaan tukevinä laadun määrittelijöinä. Hän käyttääkin näistä kahdesta laadun paradigmasta käsitettä intersubjektiivinen laadun paradigma. Sen mukaan yksilön laatukäsitys on aina sidonnainen sen hetkiseen arvomaailmaan, rakenteisiin sekä merkityksiin, jotka ovat tiedostetusti tai tiedostamatta rakentuneet vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. (Parrila, 2004.)

Varhaiskasvatuksen laadun määrittely ja laadun tutkimisen menetelmät ovat vaihdelleet vahvasti eri aikakausina. Tarkastelutapojen vaihtuvuus on kytkeytynyt varhaiskasvatuksessa tapahtuneisiin kehitysaskeliin ja kulttuurisiin

muutoksiin. Vielä vuonna 2004 suurin osa varhaiskasvatuksen laatututkimuksista toteutettiin Yhdysvalloissa, ja lähes kaikki tutkimukset olivat näkökulmaltaan objektiivisia. Laadun arvioinnin keskeisenä lähtökohtana on ollut ajatus laadusta havaittavana ja mitattavana asiana. Tällaisen ajattelun lähtökohtana oli näkemys siitä, että tutkimukset voivat antaa virallisen ja objektiivisen totuuden laadusta, jonka varaan varhaiskasvatuksen laadun määrittäminen voidaan perustaa. Tällainen objektiivinen näkökulma korostaa laadun määrittelijänä asiakastyytyväisyyttä, tulostavoitteellisuutta sekä tehokkuutta. (Dahlberg ym. 1999; Parrila 2004; Hujala & Fonsén, 2012.)

Laadun subjektiivinen näkemys on vielä varhaiskasvatuksen laatua arvioidessa kohtuullisen heikko. Tutkijakeskeinen, objektiivinen näkökulma on laadun määrittelyn ja sen tutkimisen suhteen edelleen vallitseva (Dahlberg ym. 1999). Lasten, vanhempien ja varhaiskasvatuksen opettajien näkökulma jää usein objektiivisen näkökulman jalkoihin. Useat tutkijat (esim. Fenech, 2011; Ceglowski & Bacigalupa, 2002; Alila, 2013; Karila, 2016) viittaavat varhaiskasvatuksen laatukeskustelussa Katzin (1993) artikkeliin "*Multiple perspectives on the quality of early childhood programmes*". Katz (1993) puhuu laadunäkökulmista *top-down* (tutkijakeskeinen), *bottom-up* (lasten näkökulma), *outside-inside* (vanhempien arvio ja kokemus) sekä *inside* (varhaiskasvatuksen henkilöstö). Katzin mallin avulla voidaan jäsentää laatukriteerien monimuotoisuutta. Hänen mukaansa laatua tulee tarkastella tutkijanäkökulman (top-down) lisäksi lasten, vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön näkökulmasta. Jokainen taho antaa merkityksensä varhaiskasvatuksen laatutekijöille omien tarpeiden ja arvojen kautta.

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin haasteena voidaan nähdä selkeiden laatumittaristojen puute, sillä selkeää laadun takaajaa on hankala määritellä. Tämän vuoksi varhaiskasvatuksen laatua pyritään usein arvioimaan tehokkuuden ja käyttöasteiden kautta. Käyttöaste kuvaa sitä, kuinka suuri osa lapsista on tiettyinä päivinä päiväkodissa paikalla. Käyttöasteen ollessa 100% päiväkodin jokaisen lapsen tulisi olla paikalla. Käytännössä siis lasten sairastumiset, lomat ja muut poissaolot aiheuttavat laskennallisesti "tyhjiä"

paikkoja, jotka vaikuttavat suoraan käyttöasteeseen. (Salmi, Huttunen & Yli-Pietilä, 1996; Vartiainen, 1992; Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö, 2006; Siitonen, 2011.) Käyttöaste on lähes suoraan yhteydessä varhaiskasvatuksen tehokkuus- ja laatuarviointiin (Kettumäki & Vikeväkorva, 2018). Kunnat arvioivat varhaiskasvatustoiminnan laatua tehokkuuden kautta ja panostaakseen laatuun, tiivistävät varhaiskasvatustoimintaa ja muovaavat lasten sekä kasvattajien määrää ryhmissä mahdollisimman kustannustehokkaiksi. Tehokkuuskäsityksen myötä laatuksitys jää usein välineelliseksi ja lukujen yhteys laatutekijöihin kyseenalaiseksi. Varhaiskasvatuksen henkilöstö on kokenut esimerkiksi käyttöasteiden peilaamisen laatutekijänä itseasiassa laatua heikentäväksi tekijäksi, sillä se heikentää lasten yksilöllistä huomioimista, suunnitellun toiminnan toteuttamista ja lisää arjen jatkuvia muutostilanteita. (Ranta, 2018; Siltala, 2004.)

Parrila (2002) määrittelee varhaiskasvatuksen laadun ydinrakenteiksi kasvatusprosessin (*process factors*), jota säätelevät tietyt reunaehdot (*structural factors*) ja ne yhdessä vaikuttavat siihen, millaisia vaikutuksia (*outcomes*) varhaiskasvatuksella on lapseen ja perheeseen tai lapsella ja perheellä on varhaiskasvatuksen laatuun. Viime kädessä kukin toimija voi määritellä tietyn varhaiskasvatuspaikan tai organisaation laadukkaaksi tai vähemmän laadukkaaksi riippuen siitä, kuinka moni laatutekijöistä saa positiivisen arvolatauksen ja millainen kokemusperusta yksilöllä on. (Parrila, 2002.)

USA:ssa varhaiskasvatuksen laatutekijöiksi Harrist, Thompson ja Norris (2007) ovat määrittäneet vuorovaikutussuhteet ja kommunikaation, henkilöstön ominaisuudet, suhdeluvun ja resurssit, talouden, näkyvyyden ja osallisuuden toimintaan sekä varhaiskasvatuksen ammatillisuuden ja arvostuksen. (Hujala & Fonsén 2012, 316.) Gilbert (1995) tuo esille, miten laatua on usein mitattu lapsi-aikuinen -suhdeluvun kautta, vaikka tosiasiasa laatuerot eivät tule luokkakoosta, vaan opettajuudesta ja opetusmenetelmistä.

OECD:n (2012a) teettämän kartoituksen mukaan henkilöstön ammattitaidolla on selkeä yhteys lasten kehitykseen ja varhaiskasvatuksen laatuun. Ammattitaitoisen henkilöstön määritelmä on tosin riippuvainen siitä,

miten laatu määritellään. Taloudellisen ja tuottavuuden mittareiden lisäksi keskeisin laadun mittari OECD:n mukaan on lasten kehitys, mutta käsitys siitä, mikä kehityksen osa-alue olisi laadun mittaamisen kannalta oleellisin, ei ole selkeä. (OECD, 2012a.) Yksi laadun arvioinnin mittari olisi Katzin (1993) näkökulma *bottom-up*, sillä lasten näkökulma on tutkittu varsin vähän laatututkimuksissa. Bottom up -näkökulma monipuolistaisi käsitystämme varhaiskasvatuksen laadusta. (Ceglowski & Bacigalupa, 2002.)

Vanhempien kokemukset varhaiskasvatuksen laadusta (*outside-inside*) ovat rakentuneet useimmiten lasten viihtymisen, hyvän varhaiskasvatuksen ja kodin välisen yhteistyön kautta. Varhaiskasvatuksen laatutekijöiksi vanhemmat määrittivät myös henkilökunnan ammattiosaamisen ja yksilöllistetyn opetuksen. (Hujala, Fonsén & Elo, 2012; Niikko & Havu-Nuutinen, 2009.) Ammattilaisten laatu näkemykset (*inside*) rakentuvat varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksiin ja näkemyksiin. Varhaiskasvattajat pitävät laadun tekijöinä lasten tasavertaista oikeutta varhaiskasvatukseen, kasvatuskumppanuutta, turvallisuutta, sekä hyviä vertaissuhteita. (Hujala ym. 2012.)

Ranta (2018) määrittelee varhaiskasvatuksen lapsen kehitystä, oppimista ja kasvua tukevaksi toiminnaksi vain silloin, kun se on laadukasta. Sheridan (2009) korostaa *pedagogista tietoisuutta* ja laadukkaan vuorovaikutuksen takaajana opettajaa joka on pedagogisesti tietoinen omista arvoistaan. Varhaiskasvatuksen henkilöstön pedagoginen koulutus kehittää laaja-alaisesti varhaiskasvatuksen toiminnan laatua, sillä se edesauttaa kasvattajan ymmärrystä lapsen kehityksestä ja oppimisesta, lisää lapsilähtöisyyttä ja tukee lapsen osallisuutta. (Ranta, 2018; Kronqvist & Jokimies, 2008.)

OECD:n(2012a) kartoituksessa varhaiskasvatuksen laatuun vaikuttaviin tekijöihin liittyvät myös varhaiskasvatuksen ryhmäkoko, puitteet ja resurssit. Ryhmäkoko ja etenkin lapsi-kasvattaja -suhdeluku ovat merkittäviä mittareita pohdittaessa varhaiskasvatuksentyöoloja. Työolosuhteet vaikuttavat työssäjaksamiseen, motivaatioon ja näin ollen opetuksen ja hoidon laatuun sekä sensitiivisyyteen. Lisäksi varhaiskasvatusta ohjaavat linjaukset määrittelevät,

että opettajan tehtävä on suunnitella, dokumentoida, analysoida ja kehittää toimintaa ja turvata näin laatu, mutta isolla ryhmällä tähän ei aina ole mahdollisuus. Itse ryhmäkoon vaikutus laatuun on todettu, mutta sen tutkimustieto on ristiriitaista. Suhdeluku ja ryhmäkoko ovat usein laskennallistettu yhteen ja koska lapsimassa on harvoin homogeeninen, on vaikuttavuus hankalasti mitattavissa. (OECD, 2012a.)

Kronqvist ja Jokimies (2008) määrittelevät varhaiskasvatuksen laadun laajasti kasvuympäristön piirteiksi ja lasten kokemuksiksi, jotka yhdessä tukevat lapsen hyvinvointia, kasvua ja kehitystä. Laatuun vaikuttavat monet välilliset sekä välittömät tekijät ja laatua tulisikin tarkastella useista eri lähtökohdista. Kronqvist ja Jokimies (2008) nostavat varhaiskasvatuksen laatuarvioinnin tärkeimmiksi mittareiksi *vanhempien, lasten ja kasvattajien näkökulmat*. Nämä näkökulmat tukevat toisiaan ja muodostavat täydentävän laatua kuvaavan kokonaisuuden subjektiivisesta näkökulmasta.

Tällä hetkellä laadun arvioinnista on tulossa tärkeä osa varhaiskasvatustoiminnan arkea. Oman toiminnan suunnittelu, tulosten seuranta ja toiminnan kehittäminen on osa opettajan työtä ja se määritellään varhaiskasvatuslaissa ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Finlex, 540/2018; OPH, 2016). Varhaiskasvatuslaki velvoittaa arvioimaan varhaiskasvatusta, jotta voidaan taata kaikille lapsille tasavertainen ja laadukas varhaiskasvatus. Idanpää-Heikkilä (2004) korostaa, että hyvin suunniteltu laadunarviointi vapauttaa voimavaroja uuden suunnitteluun ja tulevien haasteiden kohtaamiseen. Myös varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida tarjoamaansa varhaiskasvatusta, mutta arviointityötä tehdään jatkuvasti varhaiskasvatuksen arjessa. Kuntakohtainen laatuseuranta on usein edelleen taloudellisen toiminnan seuraamista ja tätä tietoa hyödynnetään varhaiskasvatuksen henkilöstöresurssien kohdentamiseen, palvelutoiminnan kehittämiseen sekä talousarvioiden suunnitteluun. (Rokolainen & Alila, 2004.) Kuntakohtaisia laatutyötä ohjaavia asiakirjoja on varhaiskasvatuksen osalta verrattain vähän ja kuntakohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat luovat raamit varhaiskasvatuksen laadun takaamiselle. Koska varhaiskasvatuksen laadussa on

tärkeää huomioida myös subjektiivinen näkökulma, on laadun arviointia sisäistetty myös yksiköiden ja varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtäväksi. (Parrila, 2002).

4 VARHAISKASVATAJAN TYÖHYVINVOINTI

4.1 Työhyvinvointi käsitteenä

Työhyvinvointi on ensisijaisesti subjektiivinen sekä tunneperäinen kokemus ja tästä syystä sen määrittely erillisenä elementtinään ei ole yksinkertaista. Työhyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi yksilön yksityiselämän muutokset, ihmissuhteet, taloudelliset resurssit ja elämäntavat. Myös yksilön omat ominaispiirteet, kuten persoona, tarpeet, arvomaailma ja päivittäiset toiminnat vaikuttavat yksilön kokemukseen työhyvinvoinnista. Yksilötasolla työhyvinvointi rakentuu fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuudesta. Yksilöllä voi vaikuttaa omaan työhyvinvointiinsa omien asenteidensa kautta. (Rauramo, 2012; Manka, Kaikkonen & Nuutinen, 2007; Manka, 2010.) Laajalti tarkasteltuna, työhyvinvointi on usean eri tekijän kokonaisuus. Se syntyy syistä ja seurauksista, työn ja yksilön välisistä suhteista. Työhyvinvointia tukee hyvin tehty ja antoisa työ sekä yhteiseen päämäärään tähtäävä ja toimiva työyhteisö. (Kaivola & Launila, 2007.)

Yksilöstä laajemmin ajateltuna, työhyvinvointi pitää sisällään myös työyhteisön sekä organisaation. Professori Marja-Liisa Mankka (2010) on asettanut työhyvinvoinnin laajalle kuvaukselle selkeyttävän viitekehyksen, johon kuuluvat useat eri osatekijät ja joiden keskinäinen toimivuus muodostaa työhyvinvoinnin kokonaisuuden. Näitä toisiinsa vaikuttavia ja sidoksissa olevia tekijöitä ovat Mankan (2010) mukaan yksilö, organisaatio, esimies, työ- ja ryhmähenki sekä asenne. Positiivisessa ja toimivassa yrityskulttuurissa panostetaan työhön, työntekijään ja koko työyhteisöön. Työhyvinvointi on tärkeässä osassa työn mielekkyyttä ja tuottavuutta ajatellen. Kun työntekijät

voivat hyvin, se heijastuu myös työn laatuun ja tuottavuuteen. (Manka, 2010; Manka ym. 2007.)

Työhyvinvointia tukevassa organisaatiossa työn tavoitteet on määritelty selkeästi yhdessä työyhteisön kanssa ja työ on rakenteeltaan joustavaa. Yhdessä määritellyt työn päämäärät, tavoitteet ja toimintamallit lisäävät työmotivaatiota ja sitoutumista yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. (Manka ym. 2007.) Työyhteisön hyvän ryhmähengen ylläpitäminen vaatii työntekijöiltä keskinäistä avoimuutta ja luottamusta. Toimivassa työyhteisössä toisille tarjotaan apua ja tukea, sekä otetaan yhteisvastuu työn tuloksista. (Manka, 2010.)

Nykypäivän työhyvinvointia heikentävät useat työelämän muutokset ja niiden mukanaan tuomat vaatimukset. Usein työkenttää kuvaavat etenkin kiire, työtehtävien moninaisuus, jatkuvat muutokset ja ammattiryhmien velvoitteiden ja vastuiden epäselvyys. (Schaufeli, Leiter, Maslach, 2009; Innanen, 2014; Oulasmaa & Riihonen, 2013; Karila & Kupila, 2010.)

Viitalan (2009) mukaan työntekijä voi kuormittua työssään myönteisesti tai kielteisesti. Myönteistä kuormitusta kaivataan, jotta ihminen voi kokea aikaansaamisen ja onnistumisen kokemuksia. Tästä syystä miellyttävä ja mukavakin työ voi ja sen pitääkin olla kuormittavaa. Kuormitustekijät voidaan myös jakaa karkeasti *psykkisiin* sekä *fyysisiin* tekijöihin, ja ne painottuvat eri työnkuvissa eri tavoin. *Fyysisiä* kuormittavuustekijöitä ovat esimerkiksi työergonomiaan liittyvät tekijät sekä työn ajallinen organisointi. *Psykkiset* kuormittavuustekijät työssä voivat olla kolmenlaisia. Työntekijän omaavat voimavarat voivat olla ristiriidassa työn vaativuuden kanssa ja työntekijä voi kuormittua työstä psyykkisesti. Tällöin työtehtävät ovat työntekijän kykyihin nähden liian helppoja tai haastavia. Psyykkistä kuormittavuutta syntyy myös sillion, kun työtehtävien määrä on resursseihin nähden liiallinen tai työtä on liian vähän. Lisäksi, mikäli työ ja työtehtävät eivät vastaa työntekijän tavoitteita, voi työntekijä kuormittua tästä myös psyykkisesti. Kuormittavia tekijöitä ovat myös sosiaaliset aspektit, kuten työilmapiiri. (Viitala, 2009; Mäkikangas, Feldt & Kinnunen, 2008.)

Työhyvinvoinnin keskusteluissa nousee usein esille käsite ”*stressi*”. Viitalan (2009) mukaan stressi on seurausta siitä, että työn psyykkinen kuormittavuus on jatkunut liian raskaana pitkään. Stressiä käsittelevissä tutkimuksissa on ollut havaittavissa kaksi pääsuuntausta, joista toinen käsittelee stressiä aiheuttavia yksilötekijöitä ja toinen ympäristötekijöitä. Yksilötekijät voivat olla esimerkiksi yksilön puutteelliset taidot ja huono stressinsietokyky. Ympäristötekijöitä voivat olla työhön liittyvät vaatimukset ja päätöksentekomahdollisuudet. (Viitala, 2009.) Stressiä aiheuttavia tekijöitä voivat olla myös fyysiset työolosuhteisiin liittyvät tekijät tai psykososiaaliset stressitekijät kuten roolien epäselvyys tai –ristiriidat ja hankalat kollega- tai esimiesuhteet (Mäkikangas, Kinnunen & Feldt, 2008).

Terveys 2000 –tutkimuksen mukaan, lievästä työuupumuksesta kärsii vuosittain noin 25% ja vakavasta työuupumuksesta noin 2.5% työntekijöistä. Työhyvinvoinnin edistämiseksi tehtyjä toimenpiteitä on vuonna 2011 raportoitu joka neljännellä työpaikalla, liittyen sekä työn fyysiseen kuormittavuuteen, että henkiseen rasittavuuteen. (Koskinen, Lundqvist & Ristiluoma, 2012.) Työuupumuksen tarkastelu korostaa työhyvinvoinnin merkityksellisyyttä sekä valottaa niitä tekijöitä, jotka ovat uhkana työhyvinvoinnille.

4.2 Työhyvinvointi varhaiskasvatuksessa

Opettajien ammattijärjestön OAJ:n säännöllisen työolobarometrin (OAJ, 5:2018) vuoden 2017 kartoitus opettajien työoloista ei tuonut työkentältä järin iloisia uutisia. Kartoitukseen osallistui 118 varhaiskasvatuksen opettajaa. Barometristä kävi ilmi esimerkiksi se, että opettajat (yleisesti) eivät saa enää hyvinvointia työn ilosta, innostumisesta tai työtyytyväisyydestä. Opettajan työssä koettiin olevan entistä enemmän kuormittavuustekijöitä, eikä työaika riittänyt annettuihin tehtäviin. Varhaiskasvatuksen opettajat ilmoittivat viikkotuntimääränsä olevan keskimäärin 39,6h/viikko, kun säännöllinen työaika olisi *enintään* 9 tuntia vuorokaudessa ja yhteensä enintään 38 tuntia 45 minuuttia viikossa. Lisäksi

varhaiskasvatuksen opettajat ilmoittivat tekevänsä työajan ulkopuolella töitä keskimäärin noin 14.1 tuntia viikossa - käytännössä ilmaista työtä. Työmäärä lisääntyy ja työaika ei riitä, vaikka varhaiskasvatuksen opettajien suunnitteluaikaa lisättiin juuri noin 5 tuntiin viikossa. (OAJ 5:2018).

Järnefelt ja Lehto (2002) ovat tutkimuksessaan kartoittaneet työelämän haasteita, jotka ovat olleet vaikuttamassa kiireen ja työpaineiden tuntuun työpaikoilla. Suurimmaksi haasteeksi tutkimuksessa nähtiin henkilöstön riittämättömyyden tunne. Riittämättömyyden tunne korostui etenkin hoiva-, kasvatusta ja opetustyön parissa työskentelevillä. Lisäksi työnteolle haasteeksi nähtiin se, ettei tilapäisiin sijaisuuksiin saada sijaista tai heitä ei ole lupa palkata. Lisäksi työn määrän nähtiin kasvavan asiakkaiden määrän, työn vaativuuden sekä vaihtuvuuden vuoksi. (Järnefelt & Lehto, 2002.)

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden hyvinvointia haastavat yhteiskunnalliset, perheisiin ja lapsiin heijastuvat muutokset sekä heikkenevät työolosuhteet. Yhteiskunnan moniongelmaistuminen on johtanut myös varhaiskasvatuksen työolosuhteiden heikkenemiseen. Samalla varhaiskasvatuksen ammattilaisille asetetaan jatkuvasti uusia tavoitteita, jotka lisäävät työmäärää, laajentavat työnkuvaa sekä lisäävät yhteistyötahoja. Varhaiskasvatuksen työkenttää kuvaa nykyisin parhaiten kiire, työtehtävien moninaisuus ja suuri määrä, jatkuvat muutokset ja eri ammattiryhmien velvoitteiden sekä vastuiden epäselvyys. (Oulasmaa & Riihonen, 2013; Karila & Kupila, 2010; Karila & Kinos, 2010.) Lisäksi kuntatalouden heikkeneminen heijastuu varhaiskasvatuksessa etenkin henkilöstöresursseihin ja niiden riittämättömyyteen. Muutospaineita tuovat myös lapsia ja lapsuutta, sekä kasvatusta koskevien kulttuuristen ajattelutapojen muuttuminen. (Karila & Kinos 2010.)

Yhtenä tärkeimmistä hyvinvoinnin mittareista voidaan pitää sairaspoissaoloja. (Viitala, 2009; Nakari, 2003). Varhaiskasvatuksessa sairaspoissaolot ja sijaisjärjestelyjen puutteet ovat verrattain suuri ongelma. Työntekijöiden jatkuva vaihtuvuus ja työstressin mukanaan tuomat ongelmat ovat lähes suoraan yhteydessä henkilöstön sairastuvuuteen ja poissaoloihin.

Usein varhaiskasvatuksessa haasteena on myös löytää päteviä sijaisia. Joissakin tapauksissa sijaisia ei palkata ollenkaan, vaan lasketaan että ryhmässä pärjätään yksikön omilla resursseilla hetkellisten ylitysten puitteissa. Sijaisten puute aiheuttaa kuitenkin työntekijöille usein stressiä, sillä se voi tarkoittaa, ettei suhdeluku toteudu vaan ryhmien rajoja venytetään yli kestäkyvyn ja toiminnasta joustetaan resurssien riittämättömyyden vuoksi. (Kinnunen, Feldt 2005; Viitala, 2009; Järnefelt & Lehto, 2002.) Lisäksi sijaisten puute pakottaa jatkuviin joustoihin, kun henkilöstö sijaistaa toisiaan ja joutuu näin venyttämään tai vaihtamaan omia työvuorojaan. (Siitonen, 2011.) Työvuorojen ja työpäivien epävarmuuden on nähty aiheuttavan levottomuutta myös lapsissa ja lisäävän aikuisten stressiä. Henkilökunta pyrkii parhaansa mukaan takaamaan turvallisen arjen, vaikka kokevatkin ettei siinä aina onnistuta. (Valkama, 2012; Siltala, 2004.)

Keskinen (1985,1990) on tutkinut päivähoiton henkilökunnan työtyytyväisyyttä vuosina 1985 ja 1990. Keskinen toi tutkimuksissaan jo silloin esille, että esimerkiksi työolosuhteiden ahtaus, rauhattomuus, meluisuus ja henkinen kuormittavuus sekä vähäinen työn arvostus ovat varhaiskasvatuksen henkilöstön työhyvinvointia heikentäviä tekijöitä. Keskinen tutkimuksista on jo kulunut vuosia, eikä niiden sovellettavuudesta ole selkeää tietoa. Tuloksia on kuitenkin mielenkiintoinen verrata tuoreempiin tutkimuksiin. Onnismaa (2010b) on tuonut esille, kuinka useissa 1990- luvulla tehdyissä tutkimuksissa varhaiskasvatuksen opettajien kokemaa työn henkistä kuormitusta lisäsivät melu, liiallinen työnkuormitus, palautteen puute, paperityön suuri määrä sekä työn vähäinen arvostus. Lisäksi liian suuret lapsiryhmät, sijaisjärjestelyjen puuttellisuus ja johtamistyön toimimattomuus koettiin työtä kuormitaviksi ja työhyvinvointia heikentäviksi seikoiksi Onnismaan (2010b) kartoitusten mukaan. Edellä mainitut ovat stressiä aiheuttavia psykososiaalisia tekijöitä, joita voivat myös olla työyhteisön roolien epäselvyydet sekä -ristiriidat, heikko työyhteisön ilmapiiri, huono esimiestyö tai työtehtävän liialliset vaatimukset ja työn epävarmuus. (Kinnunen & Feldt, 2005; Onnismaa, 2010b.)

Yhdeksi uupumusta aiheuttavista tekijöistä varhaiskasvatuksessa määritellään usein liian suuret lapsiryhmät, joissa lapsia ei pystytä kohtaamaan tarpeeksi yksilöllisesti. Lisäksi liian vähäinen henkilökunta hankaloittaa varhaiskasvatustyön toteuttamista niin hyvin, kuin varhaiskasvatuksen ammattilaiset tahtoisivat. Tästä riittämättömyyden tunteesta johtuva jatkuva pahaolo aiheuttaa herkästi uupumusta. (Niikko & Uqaste, 2012; Oulasmaa & Riikonen, 2013.) Sama käy ilmi Karhun (2010) tekemässä pro gradu -tutkielmassa, jonka mukaan suuret lapsiryhmät koetaan heikentävänä tekijänä työhön toteuttamisen suhteen, sekä niiden koettiin hankaloittavan työn toteuttamista halutulla tavalla. Opettajien kokemukset siitä, etteivät he voi toteuttaa työtään koulutustaan ja ammattiosaamistaan vastaavalla tavalla, voi näkyä kokonaisvaltaisena tyytymättömyytenä työhönsä. (Hujala, Parrila, Lindberg, Nivala, Tauriainen & Vartiainen, 1999.)

Opetusalan ammattijärjestö OAJ (2015) on ottanut kantaa varhaiskasvatuksen opettajien työssäjaksamiseen. Huoli opettajien ja lasten hyvinvoinnista on aiheellinen, sillä OAJ:n mukaan suuret ryhmäkoot eivät tue lapsen normaalia hyvinvointia ja kasvua, kehitystä ja oppimista tarkoituksenmukaisella tavalla. Myöskään opettajilla ei ole aikaa lapsen yksilölliseen kohtaamiseen suurten lapsiryhmien ja kiireen vuoksi. Väestöliiton teettämän kyselyn mukaan monessa päiväkodissa resurssipulat ovat arkipäivää ja töissä podetaan huonoa työilmapiiriä. Lapsiaineksen koettiin myös muuttuneen entistä haastavammaksi. (Oulasmaa & Riikonen, 2013.) Niikon ja Uqasteen (2012) mukaan, opettajat mieltävät työnsä myös eettisesti vaativaksi ja ristiriitojen ratkaisemisen haasteelliseksi. Opettajat kokivat kaipaavansa enemmän tukea ja arvostusta työlleen niin työyhteisöltä, kuin yhteiskunnaltakin.

Tuukkanen (2013) on tarkastellut varhaiskasvatuksen opettajien työhyvinvointia ja työn voimavaroja. Työn voimavaroiksi koettiin vaihtelevat työpäivät, muuttuvat lapsiryhmät, moniammatillinen yhteistyö sekä päiväkotinstituutio. Jälkimmäinen kuitenkin nähtiin voimavarana vain, jos työilmapiiri oli avoin ja työntekijöiden väliset vuorovaikutussuhteet toimivat. Lisäksi työhyvinvointia lisäsi onnistumisen kokemukset työssä, sekä

luottamussuhteiden rakentuminen työyhteisön sisällä, mutta myös asiakkaiden kesken.

Antman (2002) on puolestaan tarkastellut toimivan työyhteisön kulmakiviä varhaiskasvatuksessa. Työyhteisö on isossa osassa työhyvinvointia ja sen kehittäminen nähdään todella tärkeänä. Toimiva työyhteisö on työntekijän voimavara työssä viihtymisen suhteen, mutta samalla myös tärkein voimavara palvelun laadukkaan toteuttamisen suhteen. Hyvin toimivien varhaiskasvatuksen työyhteisöjen tunnusmerkkejä ovat avoin, avulias ja luottamuksellinen työilmapiiri. Tällöin vuorovaikutus on avointa ja rehellistä ja yksilöllisyys käsitetään yhteisön voimavarana. (Antman, 2002; Ahonen, 2006.) Karhun (2010) tutkielmassa varhaiskasvatuksen opettajien työn huippukokemuksiksi nimettiin kasvatukselliset ja pedagogiset tilanteet sekä niissä onnistumiset. Tärkeimmiksi huippukokemusten elementeiksi osoittautuivat vuorovaikutteisuus sekä jaetut myönteiset palautteet työyhteisön keskuudessa. Huippukokemukset kuvailtiin voimaannuttaviksi tilanteiksi, jotka voimaannuttivat ja vahvistivat opettajien ammatti-identiteettiä. (Karhu, 2010.)

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimukseni käsittelee varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja varhaiskasvatuksen henkilöstön näkökulmasta. Mielenkiinnonkohteena on erityisesti se, mihin varhaiskasvatuksen osa-alueisiin ryhmäkoolla nähdään olevan vaikutusta ja miten.

Tutkimuskysymykset tarkentuivat analyysiprosessin aikana ja ne ovat seuraavat:

1. Millaisena suhdeluku ja ryhmäkoko näyttäytyvät vastausten perusteella?
2. Miten varhaiskasvattajat katsovat ryhmäkoon vaikuttavan lapsiin?
3. Miten ryhmäkoon katsotaan vaikuttavan varhaiskasvatustyön toteuttamiseen?
4. Miten varhaiskasvattajat kuvaavat ryhmäkoon vaikutuksia omaan työhyvinvointiinsa?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Aineistonkeruu ja osallistujat

Tutkimuseni aineisto koostuu avoimen verkkokyselylomakkeen vastauksista (kts. Liite 2). Kyselylomake on luotu Google Forms -ohjelman kautta ja sitä jaettiin Facebookin ”Lastentarhanopettajat” (nyk. Varhaiskasvatuksen opettajat) ja ”Varhaiskasvattajien ideapankki” -ryhmissä. Lomakkeeseen pystyi vastaamaan kuka tahansa ryhmään kuuluva henkilö. Oletusarvona kuitenkin oli, että kyseisiin ryhmiin kuuluvista henkilöistä kyselyyn vastaajat olivat varhaiskasvatuksen ammattilaisia. Tämä aineistonkeruun menetelmä lisää toki kysymyksiä vastausten luotettavuudesta, sillä en pysty todentamaan kaikki vastanneiden olevan varmasti varhaiskasvatuksen henkilöstöä. (Miettinen & Vehkalahti, 2013.)

Kyselylomake itsessään koostui avoimista kysymyksistä, sekä valmiista vastausvaihtoehdoista. Lomake rakentui eri osioista, joista jokaisessa käsiteltiin ryhmäkokoja eri näkökulmien kautta. Näkökulmat muodostuivat aiemman ryhmäkoosta käydyn keskustelun, teorian tiedon sekä aihetta koskevien intressien valossa. Näkökulmia olivat (1.) yleiset vastaajan tiedot sekä nykyisen lapsiryhmän koko, (2.) onko suhdeluku käytössä ja toteutuuko se, (3.) mitä vaikutuksia suhdeluvulla on työn toteutukseen, (4.) miten suhdeluvun muutokset vaikuttavat lapsiryhmään ja lapseen, sekä (5.) miten suhdeluku vaikuttaa opettajan työhön ja mitä vaikutuksia sillä nähdään olevan varhaiskasvatukseen tulevaisuudessa. Valmiit vastausvaihtoehdot annettiin kysymyksiin, joista kaivattiin spesifiä ja yksinkertaistettua tietoa (esim. Kyllä/ei -kysymykset). Avoimissa kysymyksissä tarkoituksena oli mahdollistaa vastaajien omien näkemysten vapaamuotoinen esittäminen.

Ennen lomakkeen jakoa Facebookin ryhmiin, kysyin luvan lomakkeen jakamiseen ryhmien ylläpitäjältä. Jakaessani lomakkeen linkkiä, kirjoitin sen ohien saatetekstin (kts. Liite 1), jossa kerroin pääpiirteittäin tutkimuksen

tarkoituksen ja painotin, että tarkoituksena on kerätä tietoa etenkin opettajien näkökulmasta. Korostin mielenkiinnon olevan siinä, miten ryhmäkokoon ja suhdelukumuutoksen nähdään vaikuttavan varhaiskasvatuksen suunnittelutyöhön, työssäjaksamiseen sekä lapsiryhmän toimintaan. Esittelyyn lisäsin myös omat yhteystietoni lisäkysymyksiä varten, mutta lisäkysymyksiä ei ilmennyt.

Lomakkeeseen oli aikaa vastata kaksi viikkoa ja tässä ajassa vastauksia kertyi kaikkiaan 41. Vastausten määrä eri kysymysten välillä vaihteli, sillä syystä tai toisesta satunnaisiin kysymyksiin oli jätetty vastaamatta. Pienin vastausmäärä kysymyksissä oli 32 ja kysymys koski vastaajien ajatuksia ryhmäkoon mahdollisista vaikutuksista varhaiskasvatustyöhön tulevaisuudessa.

Vastaajista suurin osa toimi lastentarhanopettajan nimikkeellä (nyk. Varhaiskasvatuksen opettaja) ja heidän koulutustaustansa vaihtelivat sosionomista kasvatustieteiden maisteriksi. Lisäksi joukossa oli muutamia lastenhoitajien vastauksia, jotka toivat aineistossa esille omaa näkemystään ryhmän vaikutuksesta varhaiskasvatuksen opettajan työhön ja varhaiskasvatukseen. Työhistoria vastanneiden välillä vaihteli yhdestä vuodesta jopa neljäänkymmeneen vuoteen. Vastaajien keskiarvoinen työhistoria oli noin 12 vuotta varhaiskasvatustyön parissa.

6.2 Aineiston analyysi

Tämän tutkimuksen analyysimenetelmäksi valikoitui aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Itse analyysiä eivät ohjannet aiemmat oletukset tai tutkimuksen teoriarakenne vaan aineistosta itsestään esille tulevat, keskeisimmät teemat. (Tuomi & Sarajarvi, 2009.) Tutkimuksen teoriapohja toimi analyysin etenemisen apuna, sillä aineistonkeruussa käytetyn kyselylomakkeen teemat olivat muodostuneet aiemman teorian pohjalta. Lopullista analyysiä ohjasivat kuitenkin tutkimuksen perimmäinen tarkoitus sekä aineiston keskeisin sisältö. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.) Näin ollen pääpaino analyysissäni

on aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä, vaikka aineistoa ohjasi myös teoreettinen kehys (Kakkuri-Knuutila & Heinlahti, 2006).

Aineistoni analyysi eteni tuloksiin teemoittelun ja luokittelun kautta (Taulukko 1). Analyysin edetessä pyrin käsitteellistämään aineiston keskeisen sisällön ja käsitteiden kautta kokosin aineiston keskeistä sisältöä kuvaavat pääteemat. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen, 2001.) Tavoitteenani oli tehdä eräänlaisia tulkintoja pohjaten vastaajien näkemyksiin ja kokemusperään siitä, millaisia merkityksiä he antoivat tutkittavalle ilmiölle (McNabb, 2008). Tarkoituksena ei kuitenkaan ole löytää yleistyksiä, vaan ymmärtää sellaisten ihmisten kokemusmaailmaa, joita tutkittava aihe koskettaa. Tutkijana tehtäväni oli käsitteellistää osallistujien antamat merkitykset tutkittavalle aiheelle. (Laine, 2010.)

TAULUKKO 1. Analyysin eteneminen

Työvaihe	Sisältö
1. Aineiston purku	Yksittäisten vastausten purku iNumbers -taulukkoon
2. Pelkistäminen	Vastausten keskeisten sisältöjen pelkistäminen käsitteiksi
3. Koonti	Käsitteiden koonti, toistuvuuden kartoitus ja yhteenveto
4. Teemoittelu	Käsitteiden tarkastelu, keskeisistä sisällöistä kuvaavat pääteemat
5. Luokittelu	Käsitteiden luokittelu pääteemojen alle, vastauksista käsitteitä kuvaavat nostot – mitä on sanottu?

Kerättyäni aineistoni Google Forms -verkkokyselypohjan kautta, seuraavana vaiheena oli aineiston purku. Purkamisen toteutin iOs Numbers -ohjelman avulla, johon taulukoin vastaukset kysymys kysymykseltä. Kaaviopohjan ensimmäiseen sarakkeeseen kirjasin kysymyslomakkeessa esitetyn kysymyksen ja sarakkeeseen 2 kirjasin kyseisen kysymyksen vastaukset.

Seuravaaksi kävin läpi jokaisen vastauksen yksi kerrallaan ja pelkistin vastauksen keskeisen sisällön muutamalla kuvailevalla käsitteellä. Näin vastauksissa toistuvat sisällöt alkoivat hahmottua selkeämmin. Esimerkkinä

vastaus ”yksilöllinen ohjaus ja huomiointi arjessa haastavaa, etenkin jos ryhmässä erityistä tukea tarvitsevia lapsia” pelkistettynä käsitteiksi ”Lapsi. Yksilöllinen huomiointi. Tuen tarve”.

Pelkistettyäni jokaisen vastauksen, listasin muodostamani käsitteet erilliseen Word -tiedostoon. Tämän jälkeen laskin, kuinka monta kertaa kukin kirjaamani käsite toistui vastauksissa. Näin jätin aineistosta pois yksittäiset huomiot ja keskityin aineistoni osalta vain sellaisiin käsitteisiin, jotka selkeästi toistuivat vastauksissa.

TAULUKKO 2. Aineistoanalyysin pääteemat ja alakäsitteet

Pääteema	Lapsi	Työn toteuttaminen	Työhyvinvointi
Alakäsitteet	- Kohtaaminen	- Organisointi	- Kuormittavuus
	- Oireilu	- Turvallisuus	- Stressitekijät
	- Resurssit	- Suunnittelutyö	- Työtiimi
	- Tuen tarpeet	- Perushoito	- Työtehtävät
	- Ikätaso	- Työmäärä	- Poissaolot
	- Osallisuus	- Resurssit	- Ammatillisuus
	- Vaihtuvuus	- Poissaolot	
	- Eriarvoisuus		

Löydettyäni usein toistuvat käsitteet, lähdin luokittelemaan ne pääteemojen alle. (Taulukko 2). Teemat muodostuivat siitä, mitä vastausten sisällöt kuvasivat. Esimerkiksi lasta kuvaavat käsitteet menivät ”Lapsi” -teeman alle, työn toteuttamista kuvaavat käsitteet menivät ”Työn toteuttaminen” -teeman alle ja työhyvinvointia sekä työssä jaksamista kuvaavat käsitteet ”Työhyvinvointi” -teeman alle. Tässä analyysin vaiheessa lähtökohtana olivat vastaajien alkuperäiset ilmaukset, joiden kautta käsitteet ja pääteemat olivat muodostuneet. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen, 2001.) On huomioitavaa, että useat alateemat linkittyvät useampaan pääteemaan ja ovat sidoksissa keskenään. Tämä näkyy etenkin tuloksissa tietynlaisena toistuvuutena.

Koska kyselylomake oli tehty Google Forms -verkkokyselypohjaan, vastausten prosentuaalinen koonti tuli kyselyn sulkeuduttua valmiina. Google Forms -verkkokyselypohja laati automaattisesti pylväs- tai ympyrädiagrammin

vastausten perusteella. Diagrammit itsessään eivät olleet siirrettävissä suoraan käyttöön, joten poimin määrällisistä tiedoista oleellimmat ja syötin ne iNumbers -ohjelmaan, jolloin aineiston tarkastelu oli analyysin kannalta helpompaa. Oleellisena tietona pidin esimerkiksi sitä, kuinka usein suhdeluvusta poiketaan. Vertasin valmiita prosentuaalisia vastauksia kirjallisiin analyysin tuloksiin, sekä muihin kysymyksiin - kuten kokemukseen henkilöstön riittävydestä, sekä toteutuneesta suhdeluvusta ja tarkastelin vastausten suhdetta toisiinsa.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta pohtiessa, on hyvä kiinnittää huomio aineiston keruun menetelmään sekä aineiston laatuun, analyysiin sekä tulosten esittämistapaan. (Kiviniemi, 2010; Latvala & Vanhanen-Nuutinen, 2001).

Tutkimuksen luotettavuuden kysymyksistä keskeisin tämän tutkimuksen osalta on valitsemani aineistonkeruumenetelmä. Aineisto kerättiin Google Forms -kyselylomakkeella, joka sisälsi avoimia kysymyksiä sekä valmiita vastausvaihtoehtoja. Itsessään kyselytutkimuksen etuna voidaan pitää sitä, että niiden avulla voidaan kerätä laajakin tutkimusaineisto. Lisäksi tämä aineistonkeruumenetelmä säästää tutkijalta myös aikaa. (Hirsjärvi, 2000.) Ajan säästäminen on yksi pääsyy sille, että valitsin aineistonkeruumenetelmäksi kyselylomakkeen. Alkuperäisenä ajatuksena oli haastatella, mutta otanta olisi jäänyt silloin varsin pieneksi, sillä haastatteluja oli hankala saada sovittua.

Keskeisin ongelma jonka kohtasin valitsemassani aineistonkeruumenetelmässä, oli vastaajien kirjoitusasu. Joidenkin vastausten kohdalla koin, että vastaajan tapa kirjoittaa oli sellainen, että se jätti minulle tutkijana aika paljon tulkinnanvaraa. Näin ollen, en voi olla täysin varma siitä, tulkitsinko vastauksen sisällön tavalla, jota kirjoittaja oli tarkoittanut. Lisäksi joihinkin kysymyksiin jätettiin vastaamatta ja tämän voisi tulkita niin, ettei vastaajalla ole ollut kysymykseen mitään annettavaa tai hän on vahingossa

ohittanut kysymyksen. Lisäksi en voi olla varma, kuinka huolellisesti lomakkeen täyttöön on panostettu ja kuinka todenmukaisesti vastaukset on kirjoitettu. (Hirsjärvi, 2000; Miettinen & Vehkalahti, 2013.)

Lomaketta jakaessa painotin, että vastauksia kaivataan eritoten opettajilta, sillä useat kysymykset koskivat juuri opettajan työn toteutumista. Näissä kysymyksissä oletettavasti lastenhoitajat (joita vastauksissa oli) ovat tuoneet esille mahdollisesti omat näkemyksensä opettajan työn toteuttamisesta tai peilanneet kysymystä oman työnsä toteuttamiseen. Tutkijana minulle lopulta riitti se, että vastaajista kaikki olivat varhaiskasvatuksen henkilöstöä ja näin oletettavasti jokaisella oli kokemusperää ja oma näkemyksensä varhaiskasvatustyöstä sekä ryhmäkoosta.

Luotettavuuden kysymyksiä herättää myös vastaajien vastauskato satunnaisissa kysymyksissä. Vastauskadolla tarkoitetaan sitä, miten vastaajat vastaavat kysymyksiin puutteellisesti tai jättävät vastaamatta kokonaan (Miettinen & Vehkalahti, 2013). Kyselylomakkeeseeni kerääntyi 41 vastausta, mutta yksittäisten kysymysten kohdalla vastausten määrät vaihtelivat. Vastausten kadolla ei kuitenkaan ole vaikutusta tulosten todenmukaisuuteen. Kuitenkaan, koska selkeää vastauskadon aiheuttavaa kysymystä ei löytynyt, on hyvä peilata tekijöitä jotka vastauskadon voisi aiheuttaa. Onko kyseessä mahdollisesti ollut kysymyksen epäselvä muotoilu, toistuvuus vai se ettei vastaajalla ole kyseiseen kysymykseen ollut mitään annettavaa? (Miettinen & Vehkalahti, 2013.)

Jälkikäteen tarkasteltuna, kyselylomakkeen muotoilu olisi vastausten laadun takaamiseksi voinut olla selkeämpi (kts. Liite 1.). Kysymykset on muotoiltu siten, että ne ovat voineet johdatella vastaajia tiedostamatta tiettyyn suuntaan. Eräiden kysymysten samankaltaisuudella pyrin varmistamaan sen, että saan tarpeeksi aineistoa tietystä aihealueesta. Vastaajille tämä on voinut näyttäytyä kuormittavana ja turhana kysymysten toistona, mutta tutkijana koen sen kuitenkin olleen aineiston määrän kannalta kannattava ratkaisu. Lisäksi kysymyskaavakkeessa oli paljon avoimia kysymyksiä, joihin vastaaja sai itse kirjoittaa ajatuksiaan. Se on voinut tuntua vastaajista raskaalta ja kysymyksiä

olisi voinut tiivistää ja keventää. Näin kyselyyn vastaamisen mielekkyys säilyisi koko kyselyn ajan ja vastaajat eivät väsyisi vastaamaan kysymyksiin loppua kohden. Tämä saattaisi näkyä juuri vastauskatona tai heikkolaatuisempaan vastauksena, kuten lyhyet lausahdukset ja yksittäiset sanat.

Luotettavuuden kannalta haasteena voidaan nähdä myös tutkimuksen pitkä aikajana. Aloitin tutkimuksen vuonna 2015, kun ryhmäkokemuutokset olivat juuri alkaneet. Tämän tutkimusprosessin aikana olen työstänyt tutkimusta jaksottain. Pitkät tauot tutkimuksen osalta ovat verottaneet omaa tutkijan otettani. Lisäksi varhaiskasvatus on ollut suurissa muutoksissa ja jos tutkimuksen tekisi nyt uudestaan voisivat tulokset olla hiukan erilaiset, kun suurimmat muutosten tuulet ovat puhaltaneet ja nyt varhaiskasvatuksessa totutellaan uusiin menetelmiin ja uuteen arkeen. Koen, että isoin muutos vastauksissa voisi olla vastaajien asenteessa ryhmäkokoa kohtaan, sillä aineisto on kerätty juuri kun suhdelukua kasvatettiin ja näin ollen ajatukset ryhmäkoosta olivat kovin negatiivisia.

Eettisistä periaatteista yksi tärkeimpiä ovat tiedonantajan vapaaehtoisuus ja henkilöllisyyden suojaaminen (Latvala & Vanhanen-Nuutinen, 2001). Tässä tutkimuksessa vastaaminen oli täysin vapaaehtoista, sillä lomake jaettiin ryhmiin ja henkilöt saivat itse päättää osallistuvatko tutkimukseen. Lisäksi kyselylomake oli täysin anonymi, eikä siinä kerätty mitään sellaisia tietoja joita voisi yhdistää kehenkään vastaajaan henkilökohtaisesti. Näin tutkimukseen osallistuvien osalta eettisten periaatteiden mukaisesti vapaaehtoisuus ja anonymiteetti toteutuivat. Myös pohdittaessa aineistoa ja sen laatua, eivät vastaukset olleet laadultaan sellaisia, että niissä olisi tullut vastaan eettisesti haastavia tilanteita. Tällaisia olisivat voineet olla esimerkiksi tiettyyn päiväkotiyksikköön viittaavat vastaukset tai sellaiset, joissa puhutaan henkilöistä tunnistettavalla tavalla.

Aineiston analyysi toteutettiin tiiviissä aikataulussa, intensiivisesti sekä huolellisesti. Vaikka analyysi toteutettiin lyhyessä aikavälissä, analyysin muotoutuminen tuloksiksi vei aikaa ja kirjoitusprosessin välissä saattoi olla väliä useita kuukausia. Luotettavuuden näkökulmasta, jos analyysi on tehty huolellisesti ja aineisto on laadukas, siitä muotoutuvissa tuloksissa ei pitäisi tulla

vääristymiä edes pitkällä aikavälillä. Olin käsitteellistänyt aineiston, mutta pitkien taukojen jälkeen palasin aina alkuperäiseen aineistoon, jotta sain taas kiinni käsitteiden sisällöistä. Näin väliin on mahtunut myös aineiston jatkuvaa uudelleen prosessointia ja toistoa, minkä osaltani näen myös luotettavuutta tukevana asiana.

7 TULOKSET

7.1 Millaisena suhdeluku ja ryhmäkoko näyttäytyvät vastausten perusteella?

Tutkimuksen perimmäisenä ajatuksena oli tarkastella varhaiskasvattajien näkemyksiä varhaiskasvatuksen ryhmäkoosta ja siitä, miten ryhmäkokoon nähdään vaikuttavan varhaiskasvatustyön eri osa-alueisiin. Tämän vuoksi kysymyslomakkeessa oli muutama kohdennettu kysymys koskien nimenomaan varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja suhdeluvun sekä lapsiryhmän koon näkökulmasta.

Ensimmäisenä kysymyksenä oli, kuinka monen vastaajan yksikössä oli otettu käyttöön suhdeluku 1/8 (taulukko 3.). Tämä siksi, että vuonna 2015 uuden asetuksen myötä suhdeluvun kasvattaminen tehtiin kunnille mahdolliseksi, mutta ei velvoittavaksi ja uusi suhdeluku kasvattaisi lapsiryhmän kokoa. Vastaajista (N=41) 63.4% (n=26) vastasi, että suhdeluku 1/8 on otettu käyttöön ja 36.6% (n=15) vastasi, ettei suhdelukua 1/8 ole otettu käyttöön. Vastausten mukaan voidaan olettaa, että vastaajista 36.6% ovat yksikössä, jossa suhdelukua ei ole kasvatettu tai työskentelevät alle 3-vuotiaiden ryhmässä, jolloin suhdelukua ei myöskään kasvateta ja suhdeluku poikkeaa muutenkin yli 3-vuotiaiden suhdeluvusta. Suhdeluvun toteutumisesta kysyttäessä, vastaajista 41.5% (n=17) vastasi, että suhdeluku toteutuu ryhmän arjessa käytännössä ja 58.5% (n= 24) vastasi, ettei suhdeluku toteudu.

TAULUKKO 3. Suhdelukua koskevien kysymysten vastausjakauma

	Onko ryhmässänne otettu käyttöön uusi lapsi-kasvattaja välinen suhdeluku 1/8? (n=41)	Toteutuuko käytännössä ryhmänne suhdeluku arjessa? (n=41)
KYLLÄ	63.4% (n=26)	41.5% (n=17)

TAULUKKO 3. Suhdelukua koskevien kysymysten vastausjakauma

	Onko ryhmässänne otettu käyttöön uusi lapsi-kasvattaja välinen suhdeluku 1/8? (n=41)	Toteutuuko käytännössä ryhmänne suhdeluku arjessa? (n=41)
Ei	36.6% (n=15)	58.5% (n=24)

Suhdeluvun toteutumattomuus ja siitä poikkeaminen voivat tarkoittaa esimerkiksi sitä, että lapsiryhmän lukumäärä on alhaisempi kuin suhdeluku tai vastavuoroisesti ryhmän lasten lukumäärä on suurempi kuin suhdeluku. Lisäksi kokemukset suhdeluvun poikkeuksista voivat mahdollisesti syntyä myös hetkittäisistä suhdeluvun ylityksistä, esimerkiksi työvuorosidonnaisista seikoista.

Lomakkeessa kysyttiin myös, kuinka usein ryhmässä suhdeluvusta joudutaan poikkeamaan (taulukko 4). Kysymyksen kohdalla oli ohjeistus, että kysymykseen tulee vastata, mikäli koki, ettei suhdeluku toteudu ryhmän arjessa. Vastaaajista 24 ilmoitti, ettei suhdeluku toteudu ryhmän arjessa, mutta tähän kysymykseen vastauksia tuli kuitenkin 29. Mahdollisesti vastauksen ovat antaneet myös ne, jotka kokivat suhdeluvun muutoksia tulevan silti ryhmän arjessa, vaikka toisaalta määrittelevät suhdelukunsa käytännössä toteutuneeksi. Muutokset suhdeluvussa voivat syntyä myös harvemmin, esimerkiksi poissaolojen seurauksena.

TAULUKKO 4. Kuinka usein suhdeluvusta poiketaan? (N=29)

Päivittäin	37.9% (n=11)
Viikottain	48.3% (n=14)
Muutaman kerran kuukaudessa	10.3% (n=3)
Harvemmin	3.4% (n=1)

Vastausten perusteella suhdeluvusta poiketaan eniten viikottain (48.4%) ja päivittäin (37.9%). Päivittäisten suhdelukumuutosten voitaisiin nähdä olevan

sidoksissa työvuorollisiin tekijöihin, joita vastauksissakin tuli ilmi. Harvemmin tulevat poikkeamat voitaisiin myös tulosten perusteella nähdä johtuvan esimerkiksi sairaspöissaoloista. Tarkentavaa kysymystä suhdeluvun ylityksen syihin ei ollut, mutta vastausten perusteella joitain päätelmiä suhdeluvun ylityksiin on nähtävissä (esim. Työvuorolliset tekijät, sairaspöissaolot, sijaisten puute).

Vastaajilta kysyttiin myös kasvattajien lukumäärää ryhmässä sekä ryhmän lasten lukumäärää. Näiden vastausten perusteella laskin ryhmien kasvattajien keskiarvon, sekä lapsiryhmien lapsimäärän keskiarvon ikäryhmittäin. Seuraavassa tarkastellaan kasvattajien keskiarvoa, sekä lapsiryhmien keskiarvoa ja niistä syntyvää suhdelukua ikäryhmittäin (taulukko 5). Kasvattajien lukumäärä on vakio riippumatta lasten ikäryhmästä, sillä se on kaikkien vastausten laskennallinen keskiarvo. Vastauksia kysymykseen kasvattajien ryhmäkohtaisesta lukumäärästä oli 39. Keskiarvoa laskiessa jätin tietoisesti pois vastaukset (5 kpl), joissa annettiin oletettavasti koko päiväkodin kasvattajien lukumäärä tai vastaus oli muuten liian tulkinnanvarainen eli ilmoitettu kasvattajamäärä selkeästi liian suuri yhden ryhmän kasvattajiksi. Näin lopullinen laskuissa huomioitu lukumäärä on 34 vastausta. Jätin keskiarvon laskuista pois myös erityisryhmien avustajat. Laskussa huomioon otettavien kasvattajien yhteenlaskettu määrä oli 95 ja sen avulla laskettiin keskimääräinen kasvattajien lukumäärä ryhmää kohden. Kasvattajien keskiarvo oli kolme (3) kasvattajaa ryhmää kohden (ilmoitetut kasvattajat/vastaajat; $95/34 = 2.79$).

TAULUKKO 5. Aineistopohjaiset suhdeluvut keskiarvoista laskettuna

Teema	Kasvattajien ka.	Ryhmäkoon ka.	Suhdeluku
0-3 -vuotiaat	3	13	1/4
1-5 -vuotiaat	3	18	1/6
2-6 -vuotiaat	3	20	1/7
3-5 -vuotiaat	3	17	1/6
3-6 -vuotiaat	3	20 (22.5*)	1/7 (1/8*)

TAULUKKO 5. Aineistopohjaiset suhdeluvut keskiarvoista laskettuna

Teema	Kasvattajien ka.	Ryhmäkoon ka.	Suhdeluku
5-6 -vuotiaat	3	20.5 (21*)	1/7 (1/7*)

*Suluissa ilmoitettu keskiarvo on laskettu ilman ilmoitettua integroitua tai erityisryhmää, jotka ovat laskennallisesti ryhmäkooltaan pienennettyjä

Lapsiryhmien ryhmäkoon keskiarvo on laskettu siten, että taulukoin vastaukset ikäryhmittäin ja laskin jokaisen vastatun ikäryhmän keskiarvon vastaajien ilmoittaman kokonaismäärän mukaisesti. Ikäryhmät valikoituivat vastaajien ilmoittamien lapsiryhmien ikäjakaumien kautta. Lapsiryhmien ikäjakaumissa on päälekkäisyyttä, mutta ikäryhmät muodostuivat sen mukaan, mitä ikäryhmiä vastauksissa toistui.

Vastausten perusteella laskettuja keskiarvoja tarkastelemalla, laskennallisesti suhdeluku ei ylity. Keskiarvojen laskennassa on otettu huomioon myös ilmoitetut erityisryhmät, joissa pedagogisin perustein lapsiryhmä on normaalia pienempi tai vaihtoehtoisesti kasvattajien määrä suurempi ryhmässä työskentelevien avustajien vuoksi. Tämän vuoksi olen laskenut kaksi eri keskiarvoa 3-6 -vuotiaille ja 5-6 -vuotiaille, joista toisessa mukana ovat myös erityisryhmät ja toiset on laskettu ilman erityisryhmiä. Tämä siksi, että arvelin erityisryhmien pienemmän ryhmäkoon vääristävän keskiarvoja. Loppujen lopuksi erityisryhmien pienempi ryhmäkoko ei vääristänyt keskiarvoja suuresti, mutta arjessa suhdelukuja laskettaessa tehostetun tuen lapsien laskennallinen määrä on suurempi ja siitä syystä tämä on hyvä ottaa laskennallisesti huomioon. Lisäksi laskennallisissa suhdeluvuissa on muistettava, että arki näyttäytyy usein aivan erilaisena. Useissa avoimissa vastauksissa nousi ilmi ahdinko siitä, miten lapsiryhmien määrät ylittyvät, kun kasvattajien määrä ei ole koko päivän sama tai että lapsiryhmä oli määrällisesti jo isompi, kuin laki määrittelisi. (esim. Vastaaja 17; Vastaaja 36).

Jaksamisen ongelmat. Ryhmät ovat ylitäysiä ja tiettyinä päivinä lapsia on aina laskennallisesti enemmän kuin 24, jos joku ei ole sairaana. Kun aamuvuoro lähtee niin raskasta on iltapäivällä. (Vastaaja 17)

Sanotaan ettei suhdeluvun muutos ole käytössä, mutta todellisuudessa asia on toisin. Meidän ryhmässä on 29 lasta, joista yksi kertoimella 2 joten todellisuudessa ryhmässä on laskennallisesti 30 lasta (vaikka saisi olla vain 28 kun muutosta ei ole otettu käyttöön) ja aikuisia on 4. Kun asiaa ylimääräisistä lapsista/ylimenevästä pääluvusta ihmetellään/kummastellaan vastaus on ettei lakia rikota. (Vastaaja 36)

Seuraavassa kysymyksessä kysyttiin, kokevatko vastaajat aikuisten määrän riittäväksi suhteessa lapsimäärään (taulukko 6). Vastauksia kysymykseen kertyi 39, eli kaksi oli jättänyt vastaamatta. Kuitenkin jakauma kysymyksen kohdalla oli selkeä, sillä 74.4 % (n=29) koki, ettei aikuisten määrä ryhmässä ole riittävä. Sen sijaan, 25.6 % (n=10) koki aikuisten määrän riittäväksi.

TAULUKKO 6. Koetteko, että aikuisten määrä on ryhmässänne riittävä suhteessa lapsiin?

KYLLÄ	25.6% (n=10)
EI	74.4% (n=29)

Kokemukset aikuisten riittämättömästä määrästä voivat tulla juuri aiempien vastausten perusteella esimerkiksi suhdeluvun ylityksistä. Lisäksi aiempien vastausten perusteella kokemukset aikuisten riittämättömästä määrästä voivat tulla myös siitä, jos ryhmässä on tehostetun tuen lapsia, haastavin keinoin huomiota hakevia lapsia tai muuten aikuista sitovia lapsia joka jättää suuremman määrän lapsia toisten kasvattajien vastuulle (esim. Vastaaja 25).

Olen 2x14 lapsen esiopetusryhmässä, joka toimii ns. entisen 21lapsen ryhmän tiloissa. Tuentarpeisia lapsia liikaa, tarvitsisivat omaa avustajaa ja vievät nyt yhden (2) aikuisen jatkuvan huomion. Lisäksi jatkuvaa auttamista sijaisten puutteen takia, niin omassa kuin lähitaloissa. (Vastaaja 25.)

Ryhmissä joissa oli mainittu tehostetun tai erityisen tuen tarvetta, oli usein 3 kasvattajaa ja avustaja. Tehostetun tai erityisen tuen tarpeisten lasten määrä ei tullut aineistossa ilmi, mutta ryhmät olivat selkeästi pienennetyt. Laskennallisesti aineiston vastausten pohjalta suhdelukuylyityksiä ei tullut, ja ryhmät pääsääntöisesti olivat ryhmäkoon mitoissa. Muutama lapsiryhmä oli lukumäärältään suosituksia suurempi (suositus 24 lasta). Joissain vastauksissa esimerkiksi 3-5 -vuotiaiden lapsiryhmässä oli 29 lasta ja 3 aikuista. Ryhmäkoko voi toisaalta olla ismpi esimerkiksi puolipäiväisten lasten vuoksi, joiden kohdalla suhdeluku on 13:1. Vastauksista jokunen jätti tutkijalle liikaa tulkinnan varaa. Tällaisesta vastauksesta esimerkkinä ilmoitettu ryhmä, jonka koko oli 26 lasta ja ilmoitettuja kasvattajia 11 tai ryhmän ilmoitettu koko 19 ja kasvattajia 5. Eräässä vastauksista mainittiin myös yksikön olevan vuorohoitokoti, eli vaikka lasten lukumäärä oli 27 ja kasvattajia oli 4, eivät kaikki silti ole yhtä aikaa paikalla.

7.1 Miten varhaiskasvattajat katsovat ryhmäkoon vaikuttavan lapsein?

Lapsia ei pysty huomioimaan yksilöllisesti ja lapset ovat rauhattomampia. Tuen tarpeessa olevat lapset eivät saa tarvitsemaansa tukea ja toisaalta lapset jotka pärjäävät eivät saa huomiota kun tuen tarvitsijat vievät kaiken ajan. Siirtymissä tulee väkisin ruuhkaa vaikka miten yrittää porrastaa. Pienryhmät eivät enää ole pienryhmiä. (Vastaja 25.)

Kasvattajien vastauksissa käsiteltiin usein ryhmäkokoja lasten näkökulmasta. Esimerkkivastaus (vastaja 25) kiteyttää esimerkillisesti niitä kysymyksiä ja ongelmia, joita vastaajat tyypillisesti liittivät ryhmäkokoon lapsen kannalta. Huoli oli siinä, kuinka suuressa lapsiryhmässä on aikaa lapsen yksilölliselle ja kiireettömälle kohtaamiselle. Haasteena nähtiin lapsen *yksilöllinen huomioiminen*, mutta myös varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen lasten *osallisuuden* toteuttaminen. Suurien lapsiryhmien haasteeksi nähtiin lasten tasapuolinen huomiointi osallisuuden ja ryhmään kuuluvuuden suhteen. Lasten asemaa

kuvattiin *eriarvoiseksi*, kun itsenäiset lapset joutuvat pärjäämään omin neuvoineen ja hiljaisemmat jäävät ryhmässä sivuun. Aika ja resurssit menevät usein lapsiin, jotka negatiivisten käyttäytymisen kautta hakevat huomiota osakseen tai ovat *tuen tarpeisia lapsia*. Suuri huoli vastauksissa koski myös ryhmän pienimpiä ja sitä, kuinka he joutuvat selviämään ison osan päiväänsä yksin, eivätkä saa kasvunsa kannalta tärkeää hoivaa ja turvaa.

Lapset ovat levottomampia ja impulsiivisempia. Nopeat syö hitaat ja vahvat pärjää, mutta heikommat ja hiljaiset lapset jäävät paitsioon. Ja tuen tarvisijoita ei ehditä auttaa, joten koulussa ongelmat ovat isompia. (Vastaaja 32.)

Lapset oirehtivat vastausten perusteella suurissa lapsiryhmissä herkemmin ja huoli lasten jaksamisesta oli selkeä. Suuren ryhmän hyväksi asiaksi nähtiin se, että lapset saavat kokemusta isossa ryhmässä toimimisesta, sekä useita sosiaalisia kontakteja. Isojen ryhmien mukanaan tuoman melun, levottomuuden ja kiireen nähtiin kuitenkin olevan yksi lapsia kuormittavista tekijöistä. Jakotilojen puutteellisuudet hankaloittivat rauhallisten ja hiljaisten tilojen löytämistä. Lasten stressiä lisääviksi tekijöiksi nimettiin kiire, melu, huomion puute sekä suuret määrät sosiaalista kontaktia. Mahdollisiksi oireiksi kuormittumiselle sekä stressille joita lapsissa oli huomattu, olivat *negatiivinen huomionhaku, vahvat tunteen purkaukset, levottomuus sekä sairastelut ja pitkät epidemiat*. Huoli korostui etenkin niiden lasten kohdalla, jotka ovat entistä alttiimpia ja herkempiä melulle ja häiriötekijöille.

Tiloja koskevat tekijät lasten näkökulmasta koskivat jakotiloja ja sitä, ettei lapsilla ole mahdollisuutta hakeutua rauhallisempiin tiloihin. Lisäksi lapsilla ei välttämättä ollut riittäviä naulakkopaikkoja, sopivia sänkyjä tai muuten tilaa leikkiä rauhassa.

Erityistä tukea ei saa kuten ennen, lasten erilaisia mieltymyksiä ja erilaisia oppimistapoja on haastavampaa huomioida, työntekijät eivät enää opi tuntemaan lapsia yhtä nopeasti ja hyvin kuin ennen. (Vastaaja 1.)

Tuen tarpeisten lasten nähtiin vaativan enemmän kasvattajien aikaa ja huomiota. Suunnittelutyön kuvailtiin usein menevän tuen tarpeiset lapset edellä ja näin ollen toiminta ei välttämättä palvele kaikkia ryhmän lapsien tarpeita. Toisaalta koettiin myös, ettei lasten tuen tarpeisiin pystytä vastaamaan. (Vastaaja 1). Jälleen resurssikysymys nousi esille, sillä arjessa tilojen sekä kasvattajien puolesta ei ollut mahdollisuuksia esimerkiksi toiminnan eriyttämiseen siten, että kaikkien lasten tarpeisiin voitaisiin vastata tasavertaisesti.

Huoli lasten kohdalla oli myös *henkilöstön vaihtuvuudessa* ja siitä aiheutuvasta turvattomuudesta ja pysyvyyden tunteen heikkenemisestä. Poissaolot jo heijastuvat lapsiryhmän arkeen ja toimintaan, mutta myös lapsiin. Lapset joutuvat totuttelemaan uusiin kasvattajiin ja tilanteisiin. Huoli oli erityisesti siinä, mistä lapselle löytyy pysyvä ja turvallinen aikuinen. Lisäksi *lapsiryhmien sisäinen vaihtuvuus* koettiin suureksi. Tämän taas nähtiin kuormittavan lasten sosiaalisten suhteiden syntyä ja horjuttavan pysyvyyden tunnetta. Jälleen etenkin pienempien lasten kohdalla korostui huoli turvallisuuden ja pysyvyyden tunteen horjumisesta.

7.2 Miten ryhmäkoon katsotaan vaikuttavan varhaiskasvatustyön toteuttamiseen?

Arjessa on oltava koko ajan tilanteiden tasalla. Yksilöllinen huomiointi hankaloituu ja samalla ryhmäkoon kasvu asettaa tilallisia haasteita. On oltava tarkkana siitä, että kaikkien lasten aloitteet ja ideat tulisivat esille. Suunnittelussa tulee olla joustavuutta ja myös toteutuksessa. Tilanteet muuttuvat koko ajan. (Vastaaja 16)

Työn toteuttamisen teemassa korostuivat *ryhmän organisointi ja pienryhmätoiminta*. Pienryhmätoiminta nimettiin suunnittelutyötä helpottavaksi ratkaisuksi, mutta nykyisen ryhmäkokotilanteen vuoksi jopa pienryhmät koettiin ajoittain liian suurina. Tila- ja henkilöstöresurssit tulevat vastaan myös pienryhmätoiminnassa.

Suunnittelutyön haasteeksi nimettiin myös *lapsiryhmien laaja ikäjakauma*. Vastausten mukaan ikäjakaumaa yritetään tasoittaa pienryhmätoiminnalla, mutta aina tarpeita vastaavia ryhmiä ei voida resurssien puitteissa muodostaa.

Ryhmäkoko nimettiin myös koko *ryhmän toimintaa rajaavaksi tekijäksi*. Päiväkodin ulkopuolelle tehtävät retket olivat hankalia toteuttaa suuren ryhmän ja lasten hallittavuuden vuoksi. Lisäksi ryhmän eri-ikäiset lapset ja heidän taitotasonsa liikkua päiväkotialueen ulkopuolella rajoittavat koko ryhmän liikkumista. Jotkut lapsista vaativat enemmän kasvattajan huomiota ja käsiä kuin toiset. Näin ollen porttien ulkopuolella kasvattajien määrä voi suhdeluvultaan olla riittävä, mutta retket kuvailtiin enemmän selviytymistarinoiksi kun, huomio joudutaan kiinnittämään vain ja ainoastaan lasten turvallisuuteen.

Käytössä olevat tilat olivat haasteena useimmille koko ryhmän toiminnan suhteen, sillä usein tilan henkilömitoitusta koskeva suositus oli alhaisempi, kuin henkilömäärä joka tilassa päivittäin toimi. Tilojen puolesta koettiin, että toiminnan toteuttamisen, mutta myös työntekijöiden hyvinvoinnin ja lasten jaksamisen kannalta pienryhmät palvelevat toiminnan toteuttamista parhaiten. Pienryhmissä mahdollistuu tilan monipuolisempi käyttö, lapsen yksilöllinen havainnointi ja kohtaaminen, sekä kiireetömämpi ilmapiiri. Kuitenkin tilojen resurssit nousivat vastauksissa jatkuvasti esille, sillä aina tilat eivät vastanneet ryhmän tarpeisiin ja ideaaliin pienryhmätoimintaan.

Työn organisointi nimettiin tärkeimmäksi ja samalla haastavimmaksi osaksi isoja ryhmiä. Suunnittelutyössä korostuivat jo pelkästään siirtymien tarkka suunnitelmallisuus. Siirtymät vievät aikaa ja aiheuttavat odottelua. Siirtymien suunnittelu siten, että nopeimmat eivät joudu odottelemaan ja kasvattajia riittää joka tilanteeseen on suurissa ryhmissä hankalaa. Siirtymien haasteet korostuivat etenkin ryhmissä, joissa vielä aikuisen apu esimerkiksi pukemistilanteessa on välttämätön. Tällöin myös pienryhmätoiminnan siirtymät tuli suunnitella tarkemmin, jotta lapset saavat avun ja siirtymät sujuvat kohtuullisessa ajassa, mutta kuitenkin ilman kiireen tuntua. Jokaisen ryhmän kasvattajan tulee tietää paikkansa ja työtehtävänsä, jotta arki sujuu.

Jokaisen tiimin jäsenen työnkuva pitää olla tarkasti suunniteltu, jotta kaikki lapset saisivat laadukasta pedagogiikkaa. Paljon pienryhmiä, kaikki eivät tee kaikkea periaatteella. Aina täytyy olla varasuunnitelmia arkeen, jos henkilökunta on pois. (Vastaaja 20)

Turvallisuus puhututti vastauksissa jo siinä, että usein lapset ovat oman onnensa nojassa päivän aikana. Etenkin retkien suhteen koettiin aikuisten määrän olevan riittämätön. Ajattelu turvallisuudesta laajeni vastauksissa myös lapsiryhmän ulkopuolelle, yksikkökohtaiseksi turvallisuudeksi. Päiväkodin yhteiset ulkoilut koettiin raskaina ja ulkoilujen turvallisuutta ei pidetty lähtökohtaisesti hyvänä. Tilojen puolesta, pihat kuvailtiin liian pieniksi siihen nähden, että siellä parhaimmillaan ulkoilee koko päiväkodin väki yhtä aikaa. Myös yhteisiä ulkoiluja pyrittiin helpottamaan pienryhmillä ja porrastuksilla, jotka vähentävät lasten määrää ulkona. Kasvattajat kokivat syyllisyyttä siitä, että ulkoillessa lasten toimintaa on hankala valvoa ja vahinkoja sattuu usein. Turvallisuuskysymyksiin liitettiin myös työvuorojen mukana tuomat haasteet. Vastauksissa kuvailtiin, että etenkin aamu- ja iltavuoroissa on lähes aina riittämätön henkilöstömäärä lapsien määrään nähden, kuten seuraavat sitaattit esittävät.

Pienryhmätoimintaan, arjen pyörytykseen, kolme aikuista, joista yksi aamuvuorossa. Kahdella aikuisella on joka päivä iltapäivällä koko ryhmän lapset. On päiviä jolloin lapsia on ryhmässä 28. Seuraa työuupumusta!(Vastaaja3)

Aika. Vasut. Suurin haaste on työajoissa. Aamuissa ja illoissa vain 2 kastattajaa mutta aina lähes kaikki lapset paikalla. Henkilökunnan työpäiviä pitäisi pidentää huomattavasti enemmän kuin 6min. (Vastaaja 8)

Lasten havainnointi ja seuranta olivat suurissa ryhmissä haasteena. Havainnoinnin ja seurannan haasteet nousivat esille etenkin ryhmissä, joissa työskentelee yksi opettaja ja hänen vastuullaan on varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelmien laatiminen. Kaiken muun suunnittelutyön ohella, opettajien työmäärää pidettiin

niin suurena, että poissaolot ryhmästä ovat pakollisia. Samalla jokaista lasta tulisi havainnoida, joka suurissa ryhmissä on hankalaa. Työmäärän lisääntyminen oli yksi kynnyksymyksiä puhuttaessa lapsiryhmän koosta. Kasvattajat kokivat työmäärän lisääntymisen tuovan mukanaan myös sen, että, että toiminnan laadusta on karsittava, vaikka oma ammatillisuus ei siihen antaisi periksi.

Varhaiskasvatustyön kuvattiin keskittyvän yhä enemmän *perushoitoon ja arjesta selviytymiseen*. Pedagogisesta taustatyöstä ja toiminnasta joustetaan jatkuvasti. Lisää suunnittelua kaivattiin pienryhmien toiminnan, tuentarpeiden huomioinnin, resurssien ja ikäjakauman mukaan – mutta ajan ei koettu riittävän. Kasvattajat kertoivat joutuvansa joustamaan ja antamaan myötä jatkuvasti myös omista arvoistaan ja tavoitteistaan. Työntekijöiden jatkuva vaihtuvuus ja sairauspoissaolot aiheuttavat pahimmillaan sen, että koko toiminta joudutaan perumaan tai kääntämään täysin ympäri.

7.3 Miten kasvattajat kuvaavat ryhmäkoon vaikutuksia omaan työhyvinvointiinsa?

Vaikea suunnitella toimintaa kun ei ehdi seurata kaikkien lasten edistymistä. Pienryhmätkin ovat isoja eikä ehdi ohjata ja auttaa kaikkia lapsia eikä nähdä miten he toimivat. Kokoajan on kiire ja riittämätön olo. (Vastaja 34)

Keskeisimpänä seikkana vastauksissa nousi esille se, *ettei työaika ja tunnit riitä yksinkertaisesti millään kaikkien työtehtävien suorittamiseen*. Suunnittelu-aikaa todettiin olevan teoriassa, mutta käytännössä sen toteuttaminen jää usein haaveeksi. Työmäärä kuvailtiin liian suureksi jo pelkästään opetustyön suunnittelujen kohdalla. Opettaja joutuu olemaan paljon poissa lapsiryhmästä, jonka nähtiin olevan pois lapsilta ja arvokkaasta havainnointityöstä. Lisäksi useissa vastauksista ajan riittämättömyys ja kuormittavuus toivat mukanaan tunnetta riittämättömyydestä (vastaaja 34). Vastauksissa korostui selkeästi

kokemus siitä, ettei lapsille pysty olemaan niin paljon läsnä kuin tarvitsisi, eikä kaikkia työtehtäviä pysty tekemään ollenkaan tai tarpeeksi hyvin. Osa kertoi jopa vievänsä töitä viikottain kotiin, kun aika työpaikalla ei vain riitä.

Kasvattajat kokivat paljon samojen stressitekijöiden kuormittavan heitä itseään, jotka nimettiin myös lasten kuormittavuustekijöiksi. *Ryhmätilojen melutaso* koettiin korkeana ja tähän liitettiin usein myös *tilojen riittämättömyys* ja jakotilojen puute. Stressiä koettiin myös suuresta *työmäärästä* sekä siitä, etteivät työtunnit riitä työtehtävien toteuttamiseen. Koettiin, että kasvattajan tulisi olla monessa paikassa yhtä aikaa ja samalla antaa rauhallista aikaa myös lapsille. *Rauhattomuutta* kuvattiin niin yleisenä ympäristön rauhattomuutena, kuin myös yksittäisten lasten mahdollisena oirehdintana ja rauhattomuutena. Kuormittavaksi stressitekijäksi nähtiin esimerkiksi yksittäisten lasten vahvat reaktiot arjen muutoksiin sekä siirtymiin.

Stressautuneisuus on arkipäivää ja työntekijät sairastavat paljon. Stressaantuneina ihmiset eivät ole enää yhtä mukavia toisiaan kohtaan ja yhteisöllisyys kärsii. Motivaatio laskee ja suunnittelu ei ole enää yhtä luovaa ja hedelmällistä. (Vastaaja 8)

Lisäksi suuren ryhmän tuoma stressi ja paine olivat asioita, joiden nähtiin vaikuttavan myös *työtiimin dynamiikkaan* (Vastaaja 8). Kiire ja väsymys työssä aiheutti useiden vastausten perusteella tiuskintaa ja kireää pinnaa. Tämän nähtiin johtavan kierteeseen, joka saattoi olla hankala katkaista. Samalla työtiimin todettiin olevan työhyvinvoinnin kannalta kannatteleva tekijä. Vastauksissa tuotiin esille se, miten töistä ei tahdota olla poissa, ettei työtiimi joudu ”pärjäämään”, sillä sijaisten saatavuudessa nähtiin olevan usein haasteita. Esille nousi ilmiö, että sijaistarpeessa vedottiin väliakaisiin suhdelukujen ylityksiin ja arki tuli pärjätä ilman sijaisia.

Työtiimin toiminnassa suhteessa ryhmäkokoon korostuivat *poissaolot ja niiden vaikutukset* koko tiimin toimintaan. Henkilökunnan poissaolot vaikuttavat selkeästi kaikkeen ryhmän toimintaan, sillä päivän toiminta on saatettu rakentaa tiimin henkilöstön varaan ja jos yksikinon poissa, suunnitelmat menevät uusiksi.

Tämän koettiin lisäävän painetta työn toteuttamisen sekä arjen toimivuuden suhteen. Myös lasten koettiin reagoivan jatkuviin henkilöstön ja arjen muutoksiin.

Stressi siitä, saadaanko tavoitteellista, yksilöllistä toimintaa aikaan jos henkilöstöresurssit poikkeavat normaalista. Suuri sijaisten määrä stressaa eniten lapsia ja myös kasvattajia. (Vastaja 14)

Vastauksissa podittiin myös omaa *ammattillisuutta*. Nähtiin, että varhaiskasvatuksessa vallitsee tilanne jossa kaikki tekevät kaikkea ja roolit ovat sumentuneet. Oma ammatti-identiteetti koettiin horjuvana, sillä asioita ei enää voinut tehdä yhtä hyvin kuin mihin tietäisi pystyvänsä, mikäli resurssit olisivat kohdallaan. Pedagogisen johtamisen merkitys ja pedagogiikan merkitys korostuivat, mutta samalla niille ei nähty olevan tilaa. Vastauksista tuli ilmi, miten riittämättömyyden tunne valtaa, kun ei voi toteuttaa omaa työtään haluamallaan tavalla tai vastata lasten tarpeisiin niin hyvin kuin tietää että ideaalitulanteessa voisi (esim. Vastaja 13). Lisäksi jatkuva toiminnasta joustaminen, perushoitoon keskittyminen ja arjesta selviytyminen linkitettiin uupumuksen tunteeseen.

Haluamme tehdä työmme hyvin parhaalla mahd tavalla ja taata lapsille turvallisen varhaiskasvatuksen. Haluamme tehdä laadukasta varhaiskasvatusta. Nyt siihen ei enää ole sellaista mahdollisuutta ja laatu kärsii. Ja kun ei voi tehdä työtään niin hyvin kuin haluaisi se syö motivaatiota ja masentaa. (Vastaja 13)

Ahdinko omasta ammatillisuudesta ja varhaiskasvatuksen tilasta näkyi myös siinä, että vastauksissa pohdittiin myös *uran vaihtoa*. Kasvattajat kuvasivat, ettei työtä enää voinut toteuttaa sellaisella innolla ja antaumuksella, sekä täydellä ammattitaidolla kuin tahtois. Tässä vaiheessa vastauksissa nousi myös esille tiedossa oleva puute lastentarhanopettajista (esim. Vastaja 38; Vastaja 40). Esiin nousivat kysymykset siitä, miten laatu varhaiskasvatuksessa turvataan, jos varhaiskasvatuksen opettajat hakeutuvat muille aloille töihin?

Päteviä opettajia on vaikea saada palkattua. Nuoret, vastavalmistuneet opettajat eivät jaksaa ja vaihtavat alaa tai työpaikkaa. (Vastaaja 38)

Jo nyt tehdään työtä jaksamisen ääri rajoilla. Iltaisin ei jaksaa enää mitään ja tosi moni on keväällä jättämässä tämän työn. Ei jakseta enää. Vastuu ym työtahti, paperi/tietokonetyöt vievät aikaa. Ei vaan enää jaksaa. (Vastaaja 40)

8 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa, millaisia vaikutuksia varhaiskasvatuksen ammattilaiset näkevät ryhmäkoolla olevan varhaiskasvatustyöhön ja sen osa-alueisiin. Tutkimus sai alkunsa, kun varhaiskasvatuksen lapsi-aikuinen -suhdelukua kasvatettiin, joten ensimmäisenä mielenkiinto kohdistui siihen, millaisena suhdeluku ja ryhmäkooko näyttäytyvät vastausten mukaan. Tätä varten laskin vastausten perusteella lapsiryhmien suhdeluvun, perustuen ilmoitettujen lapsiryhmäkokojen ja kasvattajien lukumäärien keskiarvoihin. Keskiarvona laskettuna lapsiryhmien suhdeluku oli korkeimmillaan 1/8, kasvattajien määrän ollessa kolme. Vastausten perusteella ja määrällisesti tarkasteltuna voitane sanoa, että lain sekä asetusten mukainen lapsi-aikuinen -suhdeluku toteutuu vastanneiden ryhmissä keskimääräisesti, eli aikuisia pitäisi olla sopiva määrä suhteutettuna lapsiin.

Opettajien ammattijärjestö OAJ:n kannanotto lapsiryhmien ryhmätasoiseen tarkasteluun, suhdelukujen ja täyttöasteiden talotasoisuuden sijaan oli linjassa myös tämän kyselyn vastauksien kanssa. (OAJ, 28.2.2019). Myös tähän tutkimukseen vastanneet toivat esille sen, että suhdeluku arjessa ei näyttäydy aina samana, sillä kasvattajat eivät ole etenkin aamu- ja iltapäivisin samaan aikaan paikalla ja usein kuitenkin lapsimäärä pysyy lähes samana. Vaikka suhdeluku laskennallisesti oli kunnossa, käytännössä tilanne näyttäytyy erilaisena muuttuvan arjen ja työvuorojen sekä mahdollisten poissaolojen vuoksi. Useissa päiväkodeissa resurssipulat sekä työvuorojoustot ovat arkipäivää. Henkilökunta paikkaa toisiaan ja venyttää omaa työpäiväänsä tai vaihtaa jopa ryhmää ja työvuoroja, jotta arki toimii. (Oulasmaa & Riikonen 2013; Siitonen 2011; Valkama 2012.) Tämä näkemys tuli esille myös tutkimuksen vastauksissa, kun arkea kuvailtiin alati muuttuvana ja vaativan jatkuvaa joustoa poissaolojen vuoksi.

Vastaajista 74.4% koki, ettei aikuisten määrää ryhmässä ole riittävä, suhteessa lapsiin. Jokainen lapsiryhmä on erilainen, joten kokemukset aikuisten riittämättömyydestä voivat olla täysin suhteessa lapsiryhmän luonteeseen sekä esimerkiksi tilallisiin resursseihin. Lisäksi on huomioitava, että vaikka lapsimäärä ryhmässä vastaisikin kolmea kasvattajaa, eivät kolme kasvattajaa ole samaan aikaan lapsi ryhmässä paikalla koko päivää. Vastauksissa tuotiin esille, että suhdeluvusta poikettiin useimmiten viikoittain (48.3%) sekä päivittäin (37.9%). Varhaiskasvatuksessa suhdelukujen ylityksien ja poikkeavuuksien on todettu tapahtuvan useimmiten henkilökunnan työvuorojen sekä äkillisten poissaolojen seurauksena (Luokkola, 2018). Poissaolot ja sairastelut, sekä sijaisten puute tulivat esille myös tämän tutkimuksen vastauksissa. Hälyttävästi myös kerrottiin, kuinka sijaisia ei usein edes yritetä palkata vaan vedotaan väliaikaisiin ylityksiin. Tällaiset äkilliset muutokset ja jatkuvat joustot aiheuttavat epäilemättä muutoksia ryhmän toimintaan sekä voivat aiheuttaa tunnetta kasvattajien määrällisestä riittämättömyydestä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2015c) on puoltanut ryhmäkokojen kasvattamista pääsääntöisesti suuren ryhmän tuomien positiivisten vaikutusten kautta. Tällaisia positiivisia vaikutuksia ovat esimerkiksi lisääntyvät sosiaaliset vuorovaikutussuhteet. Samassa esityksessä kuitenkin mainittiin, että suurilla ryhmillä voi olla vaikutusta lasten kognitiiviseen, sosiaaliseen ja emotionaaliseen kehitykseen sekä myöhempään koulumenestykseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää myös, että suuret ryhmät lisäävät opettajien työmäärää ja heikentävät mahdollisuuksia lapsen yksilölliseen kohtaamiseen. Tässä tutkimuksessa keskeisimpiä huolenaiheita lapsiryhmän koon suhteen olivatkin huoli lapsen yksilöllisestä kohtaamisesta, lapsen kasvun ja kehityksen turvaamisesta, tuen tarpeisiin vastaamisesta sekä lapsen yleisestä oirehinnasta. Satunnaisissa vastauksissa nostettiin esille vuorovaikutussuhteiden positiivinen aspekti, mutta suurin osa näki suuren määrän vuorovaikutussuhteita lasten ja ryhmän toimintaa heikentävänä tekijänä. Lisäksi suuren ryhmän nähtiin hankaloittavan jokaisen lapsen oppimisen tukemista ja tarpeiden huomioimista.

Tässä tutkimuksessa suuren ryhmän hyvänä puolena koettiin lasten sosiaalisten kontaktien rikkaus sekä kokemukset isossa ryhmässä toimimisesta. Samalla tuotiin esille suuren ryhmän mukanaan tuoma melu, levottomuus sekä kiireen tuntu. Tämä näyttäytyi vastausten perusteella lasten oirehdintana, negatiivisena huomion hakuna, tunteen purkauksina sekä levottomuutena. Mäkelä ja Sajaniemi (2013) ovat tutkimuksessaan todenneet, että alle 15 lapsen ryhmässä, lapsen stressitaso on alhaisempi ja stressi taso nousee lapsimäärän mukaisesti. Stressin nähtiin laskevan, mikäli lapsella oli oma hoitaja ja turvallinen kiintymyssuhde.

Tutkimukseni tulosten valossa kasvattajien aika ei tunnu riittävän lasten yksilölliseen kohtaamiseen ja esimerkiksi kiintymyssuhteiden syntyminen voi olla hankalaa, aiheuttaen näin stressiä lapselle. Suurten ryhmän mukanaan tuomien negatiivisten ja positiivisten vaikutusten nähdään heijastuvan lapsen koulupolkuun ja myöhempään elämään. Esimerkiksi lapsen vähäinen yksilöllinen kohtaaminen voi vaikuttaa negatiivisesti lapsen kielelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen. Varhaisvuosina syntyneet häiriöt kasvun ja kehityksen osa-alueilla voivat johtaa tulevaisuuden ongelmiin joiden korjaaminen voi olla hidasta sekä kallista. Varhaisvuosien suoraa vaikutusta ei voida lapsen tulevaisuuden kannalta osoittaa, mutta tasapainoisen kehityksen turvaamisen merkitystä ei tulisi myöskään vähätellä. (Hujala, 1999; Siitonen, 2011; Heckman, 2011; Heckman, Pinto & Savelyev, 2013; Keltikangas-Järvinen, 2012.) Lapsen turvallisen kasvun ja kehityksen merkitys korostuu myös lapsen tuen tarpeisiin vastaamisen kautta. Tutkimuksen tuloksissa huoli oli lasten tuen tarpeissa ja koettiin, että lasten tuen tarpeisiin ei pystytty tasapuolisesti vastaamaan vaan toiminnassa mennään ns. "haastavimpien" lasten mukaan ja useimpien tuen tarpeisiin ei pystytä vastaamaan. Lisäksi Kuntaliitto on kritisoinut varhaiskasvatuksen lakiuudistusta ja sitä, ettei tuentarpeisiin ole kiinnitetty tarpeeksi huomioita muutoksia tehdessä (Kuntaliitto, 2018).

Suuren ryhmän sujuvamman toiminnan takaajina vastausten perusteella korostuivat pienryhmätoiminta ja toiminnan tarkka organisointi. Toiminta nojaa

perusarjen sujuvuuden takaamiseen ja sen tarkkaan suunnitteluun. Pienryhmätoiminta helpottaa suunnittelutyötä, mutta usein pienryhmätkin koettiin liian suuriksi. Syynä kokemukselle olivat usein tilaresurssit (ei jakotiloja) sekä henkilöstöresurssit, jolloin ryhmää ei voinut jakaa tarpeeksi pieniin osiin. Pienryhmät koettiin kuitenkin arjen toiminnan kannalta toimivaksi ratkaisuksi. Pienryhmissä toiminta on helpompi kohdentaa koko ryhmän tarpeiden sijaan lapsen yksilöllisempiin tarpeisiin. Lisäksi tutkimusten valossa heterogeenisissä ryhmissä lasten oppiminen ja yhteistoiminta on todettu hedelmällisemmäksi. Pienryhmätoiminnassa kasvattajan on myös helpompi vastata lapsen oppimisen haasteisiin niitä tukemalla. (Karlsson & Riihelä, 1991; Kivijärvi & Ahlqvist, 2005). Pienryhmätoiminnalla pystytään mahdollisesti tasaamaan ikäjakaumien mukaana tuomaa haastetta sekä vastaamaan tuentarpeisiin, jotka vastausten perusteella koettiin toiminnan suunnittelun haasteina.

Tämän tutkimuksen vastauksissa nousi esille laatukysymykset työn toteuttamisen suhteen. Todettiin, että laadusta on usein karsittava, vaikka oma ammatillisuus ei antaisi sen suhteen periksi. Kuntien käsitys laadun arvioinnista eriiä kasvattajien laatumittareista. Kunnat arvioivat laatua usein tehokkuuden kautta ja panostaakseen laatuun, muovataan lasten ja kasvattajien määrää mahdollisimman kustannustehokkaiksi. Laatukäsitys on välineellinen ja yhteys konkreettisiin laatuun vaikuttaviin tekijöihin jää kyseenalaiseksi. Käyttöasteisiin peilaaminen on varhaiskasvatuksessa koettu usein laatua heikentäväksi tekijäksi, sillä se heikentää lasten yksilöllistä kohtaamista, suunnitellun toiminnan toteuttamista ja lisää arjen jatkuvia muutostilanteita. (Ranta, 2018; Siltala, 2004.) Näistä tilanteista esimerkkejä mainittiin jo aiemmin puhuttaessa tilapäisistä ylityksistä, sijaispulasta sekä henkilökunnan työvuorojoustoista. Varhaiskasvatuksen opettajan työssä vastausten perusteella koettiin kuormittavaksi useat omista työtehtävistä johtuvat poissaolot ryhmästä, ja jokainen ylimääräinen poissaolo on pois myös lapsilta sekä pois arvokkaasta havainnointityöstä. Varhaiskasvatuksen yhdeksi työhyvinvointia heikentäväksi tekijäksi määritelläänkin liian vähäinen henkilökunta ja sen vaikutukset työn

toteuttamiseen niin hyvin, kuin varhaiskasvatuksen ammattilaiset tahtoisivat. (Niikko & Uqaste, 2012; Oulasmaa & Riikonen, 2013; Karhu, 2010.)

Työmäärä koettiin kaikkiaan vastausten perusteella suureksi ja määrän koettiin lisääntyvän lapsimäärän myötä. Työtuntien ei yksinkertaisesti nähty riittävän työtehtävien kunnolliseen hoitamiseen. OAJ:n tekemän selvityksen mukaan varhaiskasvatuksessa opettajat ovat ilmoittaneet viikkotuntimääränsä olevan keskimäärin 39.6h/ viikossa, kun säännöllinen työaika olisi enintään 9 tuntia vuorokaudessa ja 38 tuntia ja 45 minuttia viikossa. Lisäksi työajan ulkopuolella töitä tehtiin keskimäärin 14 tuntia viikossa. (OAJ, 5:2018). Kuitenkin jos työtehtäviin annettu aika ei riitä ja työtä ei voi tehdä tarpeeksi hyvin, ammatti-identiteetti horjuu. Vastauksissa ammatillisuutta pohdittiin juuri työtehtävien toteuttamismahdollisuuksien kautta. Koettiin, ettei työtä pysty toteuttamaan niin hyvin ja sellaisella ammatillisuudella, kuin haluaisi. Työ rakentuu entistä enemmän perushoitotilanteiden varaan (Hänninen, 2017). Työtehtäviä koettiin olevan liikaa, työaika ei riitä ja vastauksissa korostui riittämättömyyden tunne. Kokemus siitä, ettei työtä voi tehdä hyvin ja laadukkaasti, eikä lasten tarpeisiin pystytäkään vastaamaan. Työtä ei voinut toteuttaa koulutusta ja ammattiosaamistaan vastaavalla tavalla, ja se voi näkyä kokonaisvaltaisena tyytymättömyytenä omaan työhönsä. (Hujala, Parrila, Lindberg, Nivala, Tauriainen & Vartiainen, 1999.) Tutkimukseen osallistuneet pohtivatkin oman uransa tulevaisuutta. Osa suunnitteli uranvaihtoa, mutta samalla heräsi kysymys siitä, miten laadukas varhaiskasvatus pystytään turvaamaan, jos nykyiset opettajat vaihtavat toisalle ja uusia opettajia ei saada? Varhaiskasvatuksen laadun takaajaksi kuitenkin kuvataan sen asiantunteva ja ammatillinen henkilöstö (Luokkola, 2018.)

Ryhmäkoon merkityksestä lapsen oppimiseen tai opetuksen laatuun ei ole selkeää näyttöä. Määrittely on hankalaa sekä ristiriitaista, koska ryhmät ovat harvoin täysin homogeenisiä ja näin vertailu sekä arviointi on hankalaa. Lisäksi, seuraamukset ovat yleensä kauaskantoiset ja vaikutuksia ei kaikkien lasten kohdalla ole nähtävillä heti. Tämän tutkimuksen vastaajat puntaroivat myös,

miten tämän hetkiset muutokset mahtavat näyttäytyä tulevaisuudessa. Tutkimusten perusteella ei pienempää ryhmää kuitenkaan voi automaattisesti pitää parempana oppimispohjana ja kasvunalustana, vaikka pienemmässä ryhmässä lapsen onkin todettu sitoutuvan toimintaan paremmin ja olevan vähemmän stressaantunut. Suurimmaksi kannattelevaksi tekijäksi oppimiselle ja opetuksen laadulle pidetään ryhmän sijasta sen ammattitaitoista ja motivoitunutta henkilöstöä, jotka tekevät kaikkensa lasten oppimisen hyväksi (Gilbert, 1995; Kalliala, 2008; OECD, 2012a; Mäkelä & Sajaniemi, 2013.)

OECD (2012a) on listannut juuri varhaiskasvatuksen laatutekijöiksi etenkin ryhmäkoon sekä lapsi-kasvattaja -suhdeluvun. OECD:n kartoituksessa edellä mainitut yhdeistetään juuri laatuun ja sitä kautta työolosuhteisiin. Työolosuhteiden nähdään vaikuttavan työssä jaksamiseen, motivaatioon sekä näin myös opetuksen laatuun. Varhaiskasvatuksen linjaukset vaativat opettajia suunnittelemaan, dokumentoimaan, analysoimaan ja kehittämään laadukasta opetusta mutta isot ryhmät eivät anna tähän aina mahdollisuutta (OECD, 2012a). Onko ryhmäkoolla siis sittenkin vaikutusta opettajan työhön vai onko kyse myös asenteista? Jos ryhmäkoko on suhteutettu *ryhmän lasten* tarpeita vastaaviin mittasuhteisiin, olisiko varhaiskasvatustyön toteuttaminen mielekkäämpää ja laadukkaampaa? Mielenkiintoista olisi selvittää esimerkiksi, millä muilla keinoin lapsiryhmien koon voisi määritellä. Mitkä voisivat olla lasten ominaisuuksien kautta muodostuvat lapsiryhmän koon määritelmät? Jo nyt, vaikka tuen tarpeiset lapset lasketaan eri kertoimella suhdelukuun, sekään ei aina tunnu auttavan ryhmän tilanteeseen. Mitä apukeinoja kasvattajat kaipaisivat, jotta ryhmän toiminta ja työ olisi entistä sujuvampaa?

Lisäksi laissa on määritelty lapsiryhmän enimmäiskoko suhteessa kolmeen kasvattajaan, mutta kasvattajien määrä koetaan ilmeisen usein liian vähäiseksi. OAJ:n erityisasiantuntijan Kirsi Suttonin kysyikin, miksi henkilöstömäärän minimistä on tehty uusi maksimi? Kun kasvattajien määrää voitaisiin lisätä, ilman että lasten määrä lisääntyisi. (Sutton, 2019.) Mutta, onko aikuisten lisääminen ryhmässä toimiva ratkaisu? Helpottaisiko se työn toteuttamista ja

lasten tilannetta suuressakin ryhmässä. Kuten teoriassa tuli ilmi, suuri määrä aikuisia voi myös hankaloittaa lapsen kiintymyssuhteen syntyä (Mäkelä & Sajaniemi, 2013). Mikä siis olisi toimiva ja kaikille mieluisa, mutta samalla kustannustehokas ratkaisu varhaiskasvatukseen?

LÄHTEET

- Ahonen, T-M. 2006. Työn stressi ja kehittämishaasteet syytä kohdata rakentavasti yhdessä. Lastentarha 3/2006.
- Alila, K. & Eskelinen, M. 2014. Vaikuta varhaiskasvatukseen, Vanhempien kuuleminen varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessissa. Teoksessa; M. Alasuutari, K. Karila, K. Alila & M. Eskelinen. Vaikuta varhaiskasvatukseen, Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä. 2014:13. (<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr13.pdf?%20lang=fi>)
- Alila, K. & Kinos, J. 2014. Katsaus varhaiskasvatuksen historiaan. Teoksessa Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinos, J., Pekuri, H-M., Polvinen, M., Laaksonen, R. & Lamberg, K. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tueksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä. 2014:12. (<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75258/tr12.pdf?sequence=1&isAllowed=y>)
- Alila, K. 2013. Varhaiskasvatuksen laadun ohjaus ja ohjauksen laatu. Laatu puhe varhaiskasvatuksen valtionhallinnon ohjausasiakirjoissa 1972–2012. Väitöskirja. Kasvatustieteiden tiedekunta. Tampereen yliopisto.
- Andersson, L. 2018. Mitä varhaiskasvatuksen kentällä tapahtuu ja mitä siitä pitäisi olla mieltä? Henkilökohtainen blogi. 07.05.2018. (<http://liandersson.fi/mita-varhaiskasvatuksen-kentalla-tapahtuu-ja-mita-siita-pitaisi-olla-mielta/>)
- Antman, A. 2002. Työyhteisön kehittäminen. Teoksessa Suurnäkki, T. & Kajanne, R. (toim.) Päivähoidon työsuojelu- ja kehittämisopas. Helsinki: Työturvallisuuskeskus.

- Ceglowski, D. & Bacigalupa, C. 2002. Four Perspective on Child Care Quality. *Early Childhood Education Journal* 30.
- Dahlberg, G., Moss, P. & Pence, A. 1999. *Beyond Quality in Early Childhood Education and Care. Postmodern perspectives.* Lontoo: Routledge.
- Fenech, M. 2011. An Analysis of the Conceptualisation of `Quality` in Early Childhood Education and Care Empirical Research: promoting `blind spots` as foci for future research. *Contemporary Issues in Early Childhood* 12(2).
- Finlex 540/2018. Varhaiskasvatuslaki
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Finlex 580/2015. Laki lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150580>
- Finlex 753/2018. Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180753>
- Finlex 19.1.1973/36. Varhaiskasvatuslaki (kumottu).
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1973/19730036>
- Finlex 239/1973. Asetus lasten päivähoidosta.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1973/19730239>
- Färkkilä, N., Kahiluoto, T. & Kivistö, M. 2006. Lasten päivähoidon tilannekatsaus: syyskuu 2005. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, Helsinki. 2006.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/73672/Selv200616.pdf?sequence=1>
- Gilbert, S. 1995. Quality Education: Does Class Size Matter? CSSHE Professional File N.o. 14. 1995. Canadian Society for the study of higher Education. 320-250. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED421026.pdf>
- Harrist, M.W., Thompson, S.D. & Norris, D.J. 2007. Defining Quality Childcare: Multiple stakeholder perspectives. *Early childhood development journal.* Volume 18, 2007. Issue 2.
- Heckman, J.J., Pinto, R. & Savelyev, P.A. 2012. Understanding the mechanisms through which an influential early childhood program boosted adult

outcomes. NBER Working Paper Series N.o. 18581. National Bureau Of Economic Research. Cambridge.

<https://www.nber.org/papers/w18581.pdf>

Heckman, J. J. 2011. The Economic of Inequality - The Value of Early Childhood Education. American Educator. Spring 2011.

<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ920516.pdf>

Hirsjärvi, S. 2000. Aineiston hankinnan suunnittelu & Tutkimustyyppit ja aineistonkeruun perusmenetelmät. Teoksessa Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. Tutki ja kirjoita. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy.

Hujala, E., Fonsén, E. & Elo, J. 2012. Evaluating the quality of the child care in Finland. Early Child Development and Care 182.

https://people.uta.fi/~eeva.hujala/Hujala_Fonsen_Elo_2012.pdf

Hujala, E. & Fonsén, E. 2012. Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja pedagoginen kehittäminen. Teoksessa Hujala, E. & Turja, K. (Toim.), Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hujala, E., Parrila, S., Lindberg, P., Nivala, V., Tauriainen, L. & Vartiainen, P. 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. Oulun yliopisto. Varhaiskasvatuskeskus.

Hujala-Huttunen, E. 1995. Varhaiskasvatuksen laadunarviointi. Teoksessa: E. Hujala-Huttunen & E. Estola (toim). Näkökulmia varhaiskasvatukseen. Oulun lastentarhanopettajaopiston julkaisuja.

Hänninen, K. 2017. "Ei voi olla läsnä joka tilanteessa" - lastentarhanoepttajien käsityksiä ryhmäkoon kasvattamisesta. Pro gradu tutkielma. Lapin yliopisto: rovaniemi.

Idanpään-Heikkilä, U. 2004. Mitä kuuluu sosiaali- ja terveystalveluiden laadunhallintaan. Julkaisussa Ruokolainen, R. & Alila, K. (toim.) Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja ohjauksen kehittämishankkeen julkaisu. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:6.

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72926/Julk_04_06.pdf?sequence=1

- Innanen, H. 2014. Occupational Wellbeing. The role of areas of worklife and achievement and social strategies. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto
- Jauhiainen, R. & Eskola, M. 1994. Ryhmäilmiö. Perustietoa ryhmän käytöstä ja ryhmätyöstä sosiaalityöhön sovellettuna. Juva. WSOY.
- Järnefelt, N. & Lehto, A-M. 2002. Työhulluja vai hulluja töitä?: tutkimus kiirekokemuksista työpaikoilla. Helsinki: Tilastokeskus
- Kaivola, T. & Launila, H. 2007. Hyvä työpaikka. Helsinki: Yrityskirjat Oy.
- Kakkuri-Knuutila, M-L. & Heinlahti, K. 2006. Mitä on tutkimus? Argumentaatio ja tieteenfilosofia. Helsinki:Gaudeamus.
- Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Helsinki: Gaudeamus.
- Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Kalliala, M. 2010. Leikkivä lapsi. Teoksessa E. Jokela & H. Pruuk. (toim.) Jo iso, vielä pieni. Jyväskylä: LK-Kirjat. 113-129.
- Kantelu 1147/4/02. (31.8.2004) Päiväkotipaikkojen täyttäminen päivähoitoasetuksen vastaisesti.
<https://www.oikeusasiamies.fi/fi/ratkaisut/-/eoar/1147/2002>
- Kantelu 1787/4/06. (26.2.2008). Hoito- ja kasvatushenkilöstön mitoitus päiväkodissa.
[http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw.cgi/trip/?\\${APPL}=ereopaa&\\${BASE}=ereopaa&\\${THWIDS}=0.14/1558265654_19826&\\${TRIPPIE}=PDF.pdf](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw.cgi/trip/?${APPL}=ereopaa&${BASE}=ereopaa&${THWIDS}=0.14/1558265654_19826&${TRIPPIE}=PDF.pdf)
- Karhu, R. 2010. Työnilo. Lastentarhanopettajien huippukokemukset työhyvinvointia rakentamassa. Varhaiskasvatustieteen Pro Gradu – tutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

- Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2016:6.
http://www.oph.fi/download/176638_vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf
- Karila, K. & Kinos, J. 2010. Päivä lastentarhanopettajana – mistä varhaiskasvatuksen ammatillisuudessa oikein on kyse? Teoksessa R. Korhonen, M-L. Rönkkö, J-A. Aerila (toim.) Pienet oppimassa. Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Turku: Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö.
- Karila, K. & Kupila, P. 2010. Varhaiskasvatuksen työidentiteettien muotoutuminen eri ammattilaissuku- polvien ja ammattiryhmien kohtaamisissa. Työsuojelurahaston hanke 108267 loppuraportti.
https://www.tsr.fi/c/document_library/get_file?folderId=13109&name=DLEF-4301.pdf
- Karlsson, L. 2005. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Karlsson, L. & Riihelä, M. 2004. Ajattelu alkaa ihmetyksestä. Ryhmätyöstä yhteistoiminnalliseen oppimiseen. Helsinki: Painatuskeskus. Korjattu Nettipainos.
http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/Julkaisut/Karlsson_Riihela_Ajattelu_alkaa.pdf
- Katz, L. 1993. Five Perspective on Quality in Early Childhood Programmes. Perspective from ERIC and EECE: A Monograph Series.
<http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED360101.pdf>
- Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2009. Isot ryhmät aiheuttavat hoitolapsille stressiä ja aggressiota. HS.fi. 28.2.2009. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004636053.html>
- Keskinen, S. 1990. Päiväkotihenkilöstön sisäisten mallien yhteys työviihtyvyyteen, työn rasittavuuteen ja ammatti-identiteettiin. Väitöskirja. Turun yliopisto.

- Keskinen, S. 1985. Päiväkotihenkilöstön työtyytyväisyys ja psyykkinen hyvinvointi. Psykologian tutkimuksia. Turun yliopisto. Psykologian laitos.
- Kettumäki, S. & Vikeväkorva, S. 2018. Suhdeluvut varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Ranta, S., Kettumäki, S., Tilli, S., Kuitunen, H., Seppänen E.K. & Vikeväkorva, S. Suhdelukuselvitys. Käyttöasteajattelun vaikutukset, haasteet ja ongelmat.
<https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.files.wordpress.com/2018/06/suhdelukuselvitys-2018.pdf>
- Kinnunen, U., Feldt, T. & Mauno, S. (toim.) 2008. Työ leipälajina. Työhyvinvoinnin psykologiset perusteet. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kinnunen, U. & Feldt, T. 2005. Stressi työelämässä. Teoksessa Kinnunen, U., Feldt, T. & Mauno, S. (toim.) Työ leipälajina. Työhyvinvoinnin psykologiset perusteet. Jyväskylä. PS-Kustannus.
- Kinnunen, U. & Hänninen, M. 2005. Työuupumus ja jaksaminen työelämässä. Teoksessa Kinnunen, U., Feldt, T. & Mauno, S. (toim.) Työ leipälajina. Työhyvinvoinnin psykologiset perusteet. Jyväskylä. PS-Kustannus.
- Kivijärvi, T. & Ahlqvist, T. 2005. Pienryhmätoiminta ja lapsen yksilöllinen ohjaaminen esiopetuksessa. Teoksessa Kankaanranta, M., Hämäläinen, E. & Gustafsson, M. (toim.) Teatteria tornikamarissa ja matematiikkaa männynkävyillä. Puheenvuoroja esiopetuksesta. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Kiviniemi, K. 2010. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa: J. Aaltola (toim.) & R. Valli. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä: PS-Kustannus. 68-84.
- Koivula, M. 2010. Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa. Jyväskylä studies in education, Psychology and social research 390. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/23627/9789513938925.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Koskinen, S., Lundqvist, A. & Ristiluoma, N. (toim.) 2012. Terveys, toimintakyky ja hyvinvointi Suomessa 2011. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 68/2011.
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90832/Rap068_2012_net_20i.pdf?sequence=1
- Kosonen, P. 2019. Valvonta paljasti puutteita varhaiskasvatuksessa – joitakin päiväkotia jouduttu jopa sulkemaan. Yle 19.2.2019.
<https://yle.fi/uutiset/3-10651268>
- Kronqvist, E-L. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi -selvityksestä. Stakesin raportteja 22/2008. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Kuntaliitto. 2018. Varhaiskasvatukseen liittyvän lainsäädännön uudistaminen. Lahtinen, J. Kuntaliitto.fi. 15.10.2018.
<https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/opetus-ja-kulttuuri/varhaiskasvatus/varhaiskasvatukseen-liittyvan-lainsaadannon-uudistaminen>
- Laattal, P. & Raitala, M. 1998. TILAA LEIKKIÄ? Lasten ajatuksia päivähoidosta. Teoksessa E. Hujala & S. Parrila-Haapakoski (toim.) Näkökulmia laadun arviointiin varhaiskasvatuksessa. Oulun yliopisto. Varhaiskasvatuslaitos. 108-122.
- Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: sisällönanalyysi. Teoksessa S. Janhonen & M. Nikkonen (toim.) Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: WSOY
- Luokkola, P. 2018. Päiväkotien ryhmäkoot eivät pysy sovitussa raameissa – tutkija on huolissaan lasten turvallisuudesta. Yle Uutiset, varhaiskasvatus. 15.1.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10013815>
- Läärä, A. & Keskinen, S. 1993. Työstressi japanilaisilla ja suomalaisilla lastentarhanopettajilla. Psykologia 28. 343-348.
- Mahkonen, S. 2012. Päivähoito ja laki. Helsinki: Edita publishing Oy.

- Manka, M-L. 2010. Tiikerinloikka työniloon ja menestykseen. Vantaa: Hansa-print.
- Manka, M-L., Kaikkonen, M-L. & Nuutinen, S. 2007. Hyvinvointia työyhteisöön - Eväitä kehittämistyön tueksi. Tutkimus- ja koulutuskeskus Synergos. Tampereen yliopisto & Euroopan sosiaalirahasto. Tampere.
<http://www.uta.fi/jkk/synergos/tyohyvinvointi/tyhyopas.pdf>
- Miettinen, J. & Vehkalahti K. 2013. Verkkokyselytutkimusten otosten valinta. Teoksessa Laaksonen, S-M., Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.) Otteita verkosta - verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino. 84-104.
- Mäkelä, J. & Sajaniemi, N. 2013. Vertaissuhteet muovaavat lapsen aivoja. Teoksessa Vähäkylä, L. & Reivinen, J. (toim.) Ketä kiinnostaa? Ehkäisevällä työllä syrjäytymistä vastaan. Helsinki: Gaudeamus.
- Mäkikangas, A., Feldt, T. & Kinnunen, U. 2008. Positiivisen psykologian näkökulma työhön ja työhyvinvointiin. Teoksessa Kinnunen, U., Feldt, T. & Mauno, S. (toim.) Työ leipälajina. Työhyvinvoinnin psykologiset perusteet.
- Määttä, P. & Rantala, A. 2016. Tavallisen erityinen lapsi - Onnistuneen yhteistyön arvoitusta ratkomassa. PS-Kustannus: Jyväskylä
- Nakari, M-L. 2003. Työilmapiiri, työntekijöiden hyvinvointi ja muutoksen mahdollisuus. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 226.
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13357/9513915484.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Niikko, A. & Ugaste, A. 2012. Conceptions of Finnish and Estonian Pre-School Teachers' Goals in Their Pedagogical Work. Scandinavian Journal of Educational Research. Vol. 56. No.5.
- Niikko, A. & Havu-Nuutinen, S. 2009. In Search of Quality in Finnish Pre-School Education. Scandinavian Journal of Educational Research 53.

- Nummenmaa, A. 2004. Varhaiskasvatuksen laatu ja sen kehittäminen - yhteistä työtä ja jaettuja merkityksiä. Teoksessa Ruokolainen, R. & Alila, K. (Toim.) Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:6. Helsinki: Edita Prima.
- OAJ, 28.2.2019. OAJ vaatii: Päiväkotien ryhmäkoot ja henkilöstömitoitus saatava viimein kuntoon. Uutinen 28.2.2019.
<https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2019/oaj-vaatii-paivakotien-ryhmakoot-ja-henkilostomitoitus-saatava-viimein-kuntoon/>
- OAJ 5:2018, Työolobarometri. 2017. Opetusalan työbarometri. OAJ julkaisusarja
https://www.oaj.fi/globalassets/julkaisut/2018/tyoolobarometri_final_0905_sivut.pdf
- OAJ. 2015. OAJ-Pääkaupunkiseudun lastentarhanopettajajaoston kannanotto lastentarhanopettajien ja päiväkotien johtajien työssäjaksamiseen.
<https://oajpaakaupunkiseutu.fi/edunvalvonta/kannanotot/kannanotto-tyossajaksamiseen/>
- OECD. 2012a. Quality Matters in Early Childhood Education and Care - Finland. Organization for Economic Co-Operation and Development, OECD. Paris: OECD.
<http://www.oecd.org/education/school/49985030.pdf>
- OKM, 2015a. Varhaiskasvatuslakia ja päivähoitoasetusta muutetaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö. 22.10.2015. https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/varhaiskasvatuslakia-ja-paivahoitoasetusta-muutetaan
- OKM, 2015b. Ehdotus valtioneuvoston asetukseksi lasten päivähoidosta annetun valtioneuvoston asetuksen 6§:n 1 momentin muuttamisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Muistio. 22.10..2015.
- OPH. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Opetushallitus.
https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

- Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) 2013. Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto.
- Onnismaa, E-L. 2010a. Lapsi, lapsuus ja perhe varhaiskasvatusasiakirjoissa 1967-1999. Helsinki 2010. Tutkimuksia 313.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/20012/lapsilap.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Onnismaa, J. 2010b. Opettajien työhyvinvointi. Katsaus opettajien työhyvinvointitutkimuksiin 2004-2009. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2010:1. Verkkojulkaisu.
http://www.oph.fi/download/124603_Opettajien_tyohyvinvointi.pdf
- Paananen, M. & Tammi, T. 2017. Työn kuormittavuuden kokemusten, työn tehostamisen ja sairauspoissaolojen moniulotteiset yhteydet lastentarhanopettajan työssä. Varhaiskasvatuksen tiedelehti. Journal of Early Childhood Education Research 6(1). <http://jecer.org/fi/wp-content/uploads/2017/09/Paananen-Tammi-issue6-1.pdf>
- Parrila, S. 2004. Laatu päivähoitoa koskevassa varhaiskasvatustutkimuksessa. Teoksessa Ruokolainen, R. & Alila, K. (Toim.), Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:6. Helsinki: Edita Prima.
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72926/Julk_04_06.pdf?sequence=1
- Parrila, S. 2002. Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Näkökulmia perhepäivä- hoidon laatuun ja sen kehittämiseen. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta.
<http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514268741.pdf>
- Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. 1997. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva, WSOY.
- Pennington, D-C. 2005. Pienryhmän sosiaalipsykologia. Helsinki. Gaudeamus.
- Puroila, A-M. & Kinnunen, S. 2017. Selvitys varhaiskasvatuksen lainsäädännön muutosten vaikutuksista. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimen

julkaisusarja 78/2017.

https://tietokayttoon.fi/documents/10616/3866814/78_Loppuraportti+VakaVai+051217.docx.pdf/e1b46018-e928-476d-8569-f89bba427cbd/78_Loppuraportti+VakaVai+051217.docx.pdf.pdf?version=1.0

- Puroila, A-M., Kinnunen, S. & Keränen, V. 2017. Varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistamiseen tarvitaan johdonmukaisuutta ja yhteistä tahtoa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta. Policy Brief 4/2017. https://tietokayttoon.fi/documents/1927382/2116852/4_2017_Varhaiskasvatuksen+lainsäädännön+uudistamiseen+tarvitaan+johdonmukaisuutta+ja+yhteistä+tahtoa/73b2c3fe-f409-4a5e-bce0-ee4a9437eebd?version=1.0
- Ranta, S. 2018. Varhaiskasvatuksen laatu. Teoksessa Ranta, S., Kettumäki, S., Tilli, S., Kuitunen, H., Seppänen E.K. & Vikeväkorva, S. Suhdelukuselvitys. Käyttöasteajattelun vaikutukset, haasteet ja ongelmat. <https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.files.wordpress.com/2018/06/suhdelukuselvitys-2018.pdf>
- Rauramo, P. 2012. Työhyvinvoinnin portaat. Viisi vaikuttavaa askelta. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Rasku-Puttonen, H. 2006. Oppijoiden yhteisö, osallisuus ja kasvattajan merkitys. Teoksessa K.Karila, M. Alasuutari, M. Hännikäinen, A.R. Nummenmaa & H. Rasku-Puttonen (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 111-125.
- Ruokolainen, R. & Alila, K. (toim.) 2004. Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja ohjauksen kehittämishankkeen julkaisu. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2004:6. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72926/Julk_04_06.pdf?sequence=1
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-

- oppikirja. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja 2009. Tampereen yliopisto. <https://www.fsd.uta.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>
- Salmi, M., Huttunen, J. & Yli-Pietilä, P. 1996. Lapset ja lama. Stakes, Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Raportteja 197. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä. PS-Kustannus.
- Schaufeli, W. B., Leiter, M. P. & Maslach, C. 2009. Burnout: 35 years of research and practice. Career Development International. Vol. 14.N.o. 3. <https://www.wilmarschaufeli.nl/publications/Schaufeli/311.pdf>
- Shaw, M. 1981. Group Dynamics: The psychology of small group behaviour. New York: McGraw-Hill.
- Sheridan, S. 2009. Discerning Pedagogical Quality in Preschool. Scandinavian Journal of Educational Research 5(3).
- Siirilä, M. & Kaakkinen, E. 2016. Viisi päiväkodin työntekijää kertoo työstään ”Yksin joutui nukuttamaan 25 lasta, kun muut siivosivat”. Yle 16.2.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10633334>
- Sitonen, E. 2011. Ihmeiden tekijät: Päivähoidon ryhmäkokoselvitys. Tehyn julkaisusarja B: 1/11. Vantaa: Multiprint Oy. https://www.tehy.fi/fi/system/files/mfiles/julkaisu/2011/2011_b_1_ihmeiden_tekijat_paivahoidon_ryhmakokoselvitys_id_26.pdf
- Siltala, J. 2004. Työelämän huonontumisen historia. Muutokset hyvinvointivaltioiden ajasta globaaliin hyperkilpailuun. Helsinki: Otava.
- Sivistysvaliokunta. 2014. Sivistysvaliokunnan mietintö 29/2014 vp. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=sivm+29/2014>
- Suhonen, E. 2009. Erityistä tukea tarvitsevan taaperon päiväkotiryhmään sopeutuminen: Monitapaustutkimus vuorovaikutussuhteista ja niiden rakentumisesta. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta, soveltavan kasvatustieteen laitos. Tutkimuksia 304.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/20030/erityist.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Sutton, K. 2019. Varhaiskasvatuksen matematiikka hukkaa lapsia mystisesti.

Blogiartikkeli. OAJ. 28.2.2019.

<https://www.oaj.fi/ajankohtaista/blogiartikkelit/koulutus-ratkaisee/2019/varhaiskasvatuksen-matematiikka-hukkaa-lapsia-mystisesti/>

Takala, K. 2014. 3-4 -vuotiaiden päiväkotilasten sosioemotionaalisten taitojen ilmeneminen ja arviointi liikunnassa. Jyväskylän yliopisto. Studies in sport, physical education and health. 213.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.

Helsinki: Tammi.

Tuukkanen, K. 2013. Ilon kokemukset varhaiskasvatuksessa. Teoksessa

Oulasmaa, M. & Riihkonen, R. (toim.) Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto.

Valkama, E. 2012. Päivähoidon arki – pedagogiikkaa vai päälukuja?

Blogikirjoitus. Parempi Helsinki. 14.12.2012.

<http://parempihelsinki.blogspot.com/2012/09/elina-vaikama-paivahoidon-arki.html>

Vartiainen, P. 1992. Tuottava päivähoito? Tutkimus kunnallisten

vanhtopalvelujen määrästä ja laadusta Vaasan läänissä. Vaasan yliopiston julkaisuja, Tutkimuksia no 159. Vaasa: Vaasan yliopisto.

Viitala, R. 2009. Henkilöstöjohtaminen. Strateginen kilpailutekijä. Helsinki:

Edita.

Vuolteenaho, S. 2019. Super: Haamuhoitajia myös lasten päivähoidossa –

”lapsilla on siellä paljon suojelusenkeleitä”. Yle 5.2.2019.

<https://yle.fi/uutiset/3-10630434>

Wasik, B. 2008. When fever is more: Small groups in early childhood

classrooms. Early Childhood Education Journal 35, 6.

Woodhead, M. 1998. `Quality` in Early Childhood Programmes – a contextually appropriate approach. *International Journal of Early Years Education* 6, 5–17.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Hei kaikki lastentarhanopettajat!

Onko teidän lapsiryhmässänne kasvatettu lapsen ja kasvattajan välistä suhdelukua kahdeksaan lapseen yhtä kasvattajaa kohden? Jos on, niin nyt teidän ajatuksia kaipaillaan!

Teen Jyväskylän yliopistossa pro gradu -tutkielmaa varhaiskasvatuksen ryhmäkoosta, nimenomaan tuon suhdeluvun muutoksen näkökulmasta. Kaipaisin lastentarhanopettajien ajatuksia siitä, miten tuo muutos vaikuttaa päivähoiton toteuttamiseen suunnittelutyön, työssä jaksamisen ja lapsiryhmän toiminnan kannalta.

Kysely sisältää pääosin avoimia kysymyksiä, joten nyt on mahdollisuus purkaa omia ajatuksia ryhmäkoosta ihan luvan kanssa! Aikaa kysely vie vastauksista riippuen 10-15min.

Kyselyssä ei kerätä mitään sellaisia tietoja, mistä kenekään henkilöllisyys tulisi missään vaiheessa esille. Lisäksi aineisto käsitellään luottamuksellisesti ja mitään henkilökohtaisia asioita ei tuoda lopullisissa tuloksissa esille.

Aikaa vastailta on 13.2.2017 saakka.

Jos tulee kysymyksiä, minulle saa laittaa sähköpostia osoitteeseen:
siananma@student.jyu.fi

Kiittelen jo nyt hurjasti!

Sini Mäkräinen

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

Liite 2. ”Ryhmäkoon merkitys varhaiskasvatuksessa ” - kysymyslomake (Google Forms)

Johdantoteksti

Tällä kyselyllä on tarkoitus selvittää lastentarhanopettajien ajatuksia uuden varhaiskasvatustilain myötä määritellyn lapsi-kasvattaja -suhdeluvun merkityksestä varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. Uusi varhaiskasvatustilain mahdollisti kunnille nostaa suhdelukua kahdeksaan lapseen yhtä kasvattajaa kohden, kun aiemmin suhdelukuna toimi seitsemän lasta yhtä kasvattajaa kohden. Lisäksi uudessa laissa säädettiin, että lapsiryhmässä saa olla yhtä aikaa enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävässä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia. Nämä muutokset mahdollistavat sen, että ryhmässä voi entisen 21 lapsen sijaan olla 24 lasta. Lisäksi osapäiväistä hoitoa tarvitsevien lasten määrä katsotaan erikseen, eli ryhmäkoko voi todellisuudessa olla suurempi.

Kyselyn kautta kerätty aineisto tulee käyttöön pro gradu -tutkielman aineistooni, jossa tarkastelun kohteena on päivähoiton ryhmäkoon merkitys lastentarhanopettajien näkökulmasta, juurikin suhdelukumuutoksen myötä. Tahdon selvittää koetaanko suhdelukumuutoksen tuovan muutosta päivähoiton arkeen ja jos, niin miten? Vaikuttaako suhdelukumuutos toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen, työhyvinvointiin tai lapsiin ja lapsiryhmään?

Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin 10-15 minuuttia, riippuen vastaustenne laajuudesta. Jokainen vastaus on minulle ensiarvoisen tärkeää, joten kiitos paljon ajastanne!

Vastaamalla tähän kyselyyn, annatte luvan käyttää vastauksia tutkimustarkoituksiin. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä yksittäisiä vastaajia voida kyselyn perusteella tunnistaa. Myöskään tutkimuksen tuloksissa ei tuoda esille mitään, minkä voisi kohdentaa tiettyyn vastaajaan.

Kysymysoasio 1

- Ammattinimike ja koulutus
- Päiväkoti työuran kesto vuosina
- Nykyisen lapsiryhmän ikäjakauma ja lasten määrä
- Kasvattajien määrä nykyisessä lapsiryhmässä

Kysymysoasio 2

”Uusi varhaiskasvatuslaki mahdollisti kunnille nostaa lapsi-kasvattaja -suhdelukua entisestä seitsemästä lapsesta yhtä kasvattajaa kohden, kahdeksaan lapseen yhtä kasvattajaa kohden. Lisäksi rajattiin, että lapsiryhmässä saa olla yhteensä kolmea kasvatus- ja hoitotehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia. Suhdeluvun kasvatus ei koske alle 3-vuotiaiden ryhmiä, mutta mahdollistaa kuitenkin sekaryhmien järjestämisen. Lisäksi osapäivästä hoitoa tarvitsevien lasten määrä katsotaan erikseen. Tämä muutos mahdollistaa, että lapsiryhmässä voi olla entisen 21 lapsen sijaan 24 lasta.”

- Onko ryhmässänne otettu käyttöön uusi lapsi-kasvattaja välinen suhdeluku 1/8?
 - o Kyllä
 - o Ei
- Toteutuuko suhdeluku käytännössä ryhmänne arjessa?
 - o Kyllä
 - o Ei
- Mikäli vastasit edelliseen ei, kuinka usein suhdeluvusta poiketaan?
 - o Päivittäin
 - o Viikottain
 - o Muutaman kerran kuukaudessa

- Harvemmin

Kysymysoasio 3 (Avoimet)

- Millä tavoin suhdeluvun muutos mielestänne tukee päivähoiton toiminnan suunnittelua sekä toteutusta?
- Millaisia haasteita suhdeluvun muutos mielestänne tuo päivähoiton toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen?
- Millä tavoin koette suhdeluvun muutoksen tukevan työtiimin ja työyhteisön toimintaa päivähoitossa?
- Millaisia haasteita suhdeluvun muutos tuo mielestänne työtiimin ja työyhteisön toimintaan?

Kysymysoasio 4

- Millaisia etuja koette suhdeluvun muutoksen tuovan lapsiryhmän toimintaan ja arkeen päivähoitossa?
- Entä millaisia haasteita koette suhdeluvun muutoksen tuovan lapsiryhmän toimintaan ja arkeen päivähoitossa?
- Millaisia vaikutuksia koette suhdeluvun muutoksella ja lapsiryhmän koolla olevan lapsen yksilötasolla?
- Koetteko, että aikuisten määrä on ryhmässänne riittävä suhteessa lapsiin?
 - Kyllä
 - Ei
- Jos vastasitte edelliseen ei, miten aikuisten riittämättömyys näkyy arjessanne?

Kysymysosio 5 (Avoimet)

- Vaikuttaako suhdeluvun muutos mielestänne lastentarhanopettajan työn toteuttamiseen esimerkiksi suunnittelutyön ja toiminnan toteutuksen kannalta? Jos, niin miten?
- Koetteko, että suhdeluvun muutos ja suuremmat lapsiryhmät vaikuttavat lastentarhaopettajan rooliin työtiimissä sekä lapsiryhmässä? Miten?
- Miten koette suhdeluvun muutoksen ja ryhmäkoon vaikuttavan työssä jaksamiseen ja työhyvinvointiin? Miten mahdollisesti tämä näkyy?
- Millaisia vaikutuksia ryhmäkokojen muutoksella mielestänne on varhaiskasvatukseen sekä sen toteuttamiseen nyt ja tulevaisuudessa? Millaisia haasteita tai mahdollisuuksia?
- Onko vielä jotain, mitä tahdotte sanoa päivähoiton ryhmäkoosta, tästä tutkimuksesta tai aivan jostain muusta?